

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO XXXIV (28)

Štev. (No.) 40

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

2. oktobra 1975

Obletnica, ki je ne smemo pozabiti

Dne 21. septembra leta 1905, pred sedemdesetimi leti, je vladika Jeglič slovesno izročil svojemu namenu ogromno stavbo, ki jo je zgradil sredi šentvriškega polja pri Ljubljani z namenom, da bi se tam slovenska mladina vzgajala v krščanskem in slovenskem duhu. Ta dan je začela s svojim vzgojnim delom prva in dolgo edina slovenska gimnazija, kateri je Jeglič zgradil ta ponosni dom, ki smo ga vsi poznali pod imenom „Škofovi zavodi.“ Prav je, da se te obletnice spominjamo, čeprav zavodi že skoro petinštirideset let ne služijo namenu, ki so mu bili posvečeni. Dva najhujša zla, ki sta naš narod zadela v dolgih stoletjih obstoja, sta to veledelo Jegličeve prekinila: najprej hitlerizem in za njim komunizem, dva sovražnika vsega, kar je bilo našemu narodu svetega.

Ta obletnica mora v našem spominu obnoviti podoba našega narodnega velikana nadškofa Jegliča. Dogodki, ki so začeli majati temelje našega naroda kmalu po Jegličevi smrti in ki jih je on preroško napovedal množicam mladine zbrane v Celju, so nam zameglili njegovo podobo. Rajni msgr. Jagodič, ki je dolgo vrsto let bil v njegovi bližini, je napisal njegov življenjepis, ki je bil tik pred izidom, ko je Italijan zasedel Ljubljano, a zaradi stvari, ki bi jih italijanska stroga cenzura ne bila pustila tiskati, delo ni šlo v stroj. Okrnjeno, kot bi moralo biti, bi ne pokazalo prave slike Jegličeve. Šele po dolgih letih je Mohorjeva družba v Celovcu ta življenjepis izdala, v mnogo skromnejši obliki in bolj za Slovence izven meja domovine, tako, da ga doma malo poznajo. Prav v tem življenjepisnem pisatelju podrobno opisuje, kaj vse je doživel Jeglič, ko se je odločil zgraditi svoje zavode. Boriti se je moral proti malodušnosti med svojimi najbližjimi, ki so mu prerokovali polom njegove zamisli, boriti proti svobodomiselnstvu, ki je bolj kot lastni tabor spoznal, kaj pomeni za njihove ideje krščanska vzgoja mladine, do katere so dotlej imeli oni skoro monopol, boriti se je moral z njemu lastno vztrajnostjo proti vladam v Ljubljani in na Dunaju, ki so se zavedale, da bo Jegličeva gimnazija velika ovira pri njihovih velenjskih načrtih, ki so gradili preko slovenskega ozemlja germanski most do Adrije. Jeglič ni odnehal. Dopravil je to ogromno delo s prostovoljnimi darovi svojih vernikov in nekaterih redkih dobrotnikov, ki so mu poklonili v največjih stiskah znatnejše vsote, da je mogel naprej. In zmagal je. Popolna je bila njegova zmaga šele tedaj, ko je končno dunajska vlada po dolgih bojih vendar priznala Jegličevi gimnaziji pravico javnosti. Tako je leta 1913 prvič v naši zgodovini, tridesetletna šentvriških maturantov prejela svoja zrelostna izpričevala v slovenskem jeziku, nekaj za tiste čase tako nezasižanega, da so se mnogi strahopetneži bali, da jih na nemških univerzah ne bodo hoteli priznati. Pa so jih morali.

Ob tej obletnici se moramo s spoštovanjem spominjati tudi onih, ki jim je Jeglič izročil vzgojo slovenske mladine, prefektov in profesorjev. V njihovo vzgojo in izobrazbo je bilo izročeni v teku let več kot desetletje mladih duš in blizu sedemsto maturantov je od tam odšlo na študije po univerzah, doma in v inozemstvu. Jeglič je za zavod izbral najsposobnejše izmed svojih duhovnikov, jih poslal na študije in jih stalno navduševal za čim višje delo. Veliko delo je bila priprava slovenskih učnih knjig, ki jih dotlej ni bilo in ki so bile podlaga vsem slovenskim srednjim šolam, ko je narod dobil v Jugoslaviji pravico do popolne slovenske srednje šole. Resni strogosti profesorjev, ki so od študentov mnogo zahtevali, gre zahvala, da je škofova gimnazija veljala za našo najboljšo srednjo šolo, tako zaradi izredne kvalitete profesorjev, kakor zaradi visoke stopnje znanja. To pa se je zlasti pokazalo pri maturah, katerim so vedno predsedovali državni zastopniki, premnogokrat taki, ki jim gimnazija ni bila po godu, a je vedno dobila nov dokaz za svoj dober glas. Moramo tudi izraziti občudovanje

ZA TRETJI IN ČETRTI ROD

(Govor prof. Tineta Vivoda na proslavi obletnice Slomškovega doma v Ramos Mejía, v nedeljo 28. septembra.)

Ko danes obhajamo žegnanje in obletnico Vašega doma, je naša prva dolžnost, da se spomnimo „na maj in junij petinštiridesetega, na tisto leto, ki ga ni moč zasuti v molk“ (Fr. Papež).

Spoštljivo počastimo spomin naših žrtev!

Za tretji in četrti rod!

Na to ste mislili ramoški Slovenci ob blagoslovitvi svojega prvega doma.

Slovenski ideološki naseljenci v svobodnem svetu so si v zadnjih petindvajsetih letih postavili šestindvajset slovenskih središč.

Šestindvajset oporišč svobode, krščanstva in slovenstva!

Kakor vse te domove, je tudi Vaš novi dom, ogradila trda roka, v napornem delu preizkušena roka slovenskega ideološkega naseljence.

Dom! Kamor se povračate izseljenci, kjer govorita slovenski duhovnik in slovenski izobraženec, vam in vašim otrokom o veri, o vaši domovini in o slovenski kulturi, kjer se mladi rod, poleg vas, kulturno uveljavlja, dokler sam ne bo prevzel to delo v svoje roke: za svoje otroke, za svoje vnuke, za tretji in četrti rod.

Ko čestitamo domu k doseženim uspehom se obenem zahvalimo vsem, znanim in neznanim mentorjem in mecenom.

Težka je naloga, ki ste si jo naredili z zgraditvijo doma in lepega kulturnega življenja v njem. Še težja pa bo ohranitev vsega tega življenja. Kakor velja za posameznika, velja tudi za življenje vsake skupnosti, da lahke in zložne poti ne vodijo visoko. Delo za tretji in četrti rod pa je visok cilj!

Nekateri mejniki na strmi poti do tega visokega cilja so morda naslednji:

1. korak naprej v osnovnem šolstvu;
2. povezava mladih slovenskih izobražencev z vso slovensko mladino;
3. očiščenje in pomlajenje na kulturnem področju za odrasle.

Če se bo vse to vsaj delno posrečilo, bomo lahko rekli, da so upravičeni ogromni izdatki, in brezmejne žrtve slovenskih ljudi za postavitev svojih središč v zdomstvu.

Kaj bi naredil Slomšek, če bi živel v današnjih razmerah? Verjetno se ne bi srečevala Blaža in Nežica samo v nedeljski oz. sobotni slovenski šoli.

Slomšek, oče slovenskega šolstva, je bil zasidran v času in prostoru, s tenkočutnim poslušom za preteklost in z velikimi načrti za prihodnost.

Jegličevemu narodu, ki mu je pomagal postaviti zavode. Slovenci smo bili vedno reven narod. Mecenov skoro ne poznamo. Tisti, ki so nekaj več imeli, navadno niso imeli v svojem besednjaku izraza: dati. Dajal pa je narod. Po vinarjih in groših, zrno do zrna, kamen do kamena. Zavod je živ dokaz, kaj se s skoro nevidnimi darovi, ki prihajajo pogosto in od mnogih, lahko doseže. Kakor deževne kaplje, ki napolnijo reke in jezera. Učimo se od naših prednikov.

Tu v tujem svetu ima naša slovenska družina zmeraj v svojih načrtih to ali ono skupno zadevo, ki računa z gmotno pomočjo nas vseh. To so naše šole, naši prosvetni domovi, naši domovi za onemogle, naši časopisi, naše kulturne ustanove. Bodimo kakor mravlje, ki kljub svoji neznamenitosti postavijo svoj dom, da ga človek občuduje.

Škofov zavod je bil postavljen na trdne temelje, materialne in moralne. Stavba še stoji kot neporušna trdnjava, kakor čakajoča, da bi lahko zopet služila plemenitim namenom njenega ustanovitelja, da bi lahko vzgajala slovenski mladi rod tako, kakor si je to on zamislil. Do tega bo prišlo, če bomo vredni.

Kk.

Po načrtih za tretji in četrti slovenski rod v Argentini, bi morda ustanovil dvojezično, od države priznano argentinsko-slovensko osnovno šolo.

To naj bi ne bil noben geto ne v lokalnem ne nacionalnem pogledu; to bi bila pot do argentinsko-slovenske srenje šole, prav tako priznane od države; na njen naraščaj že čaka slovenski oddelek na Ukrajinski univerzi.

To morda bi bila pesem slovenske šolske prihodnosti v Argentini po 27 letih urejenega slovenskega osnovnošolstva, po 17 letih slovenske srednje šole, po 8 letih slovenskega oddelka na Ukrajinski univerzi.

Kaos današnjih dni trka na vrata naših družinskih in društvenih domov. In silna je borba za mladino. Da se bo mogla naša mladina svobodno odločiti, za dobro proti zlu, je naša skupna slovenska naloga.

Že v mirnih časih je bilo težko izpolniti zgoraj navedene naloge.

Pred petimi leti smo imeli iz novega rodu že nad sto sinov in hčera, ki so končali univerzitetne študije. Koliko jih je že danes!

Imamo mnogo lastnih pomembnih industrijskih podjetij in velepodjetij, prav tako je najti v argentinskem poslovnem svetu mnogo Slovencev na vodilnih mestih, ki jim njihovo zavedno slovenstvo ne bi bilo nikdar v oviro.

Ti mladi izobraženci in mladi podjetniki in različni strokovnjaki so naši mladini najbližji. Nujna je trdna povezava, doma in tukaj rojenih slovenskih izobražencev, podjetnikov in vsake vrste strokovnjakov.

Naša mladina bo našla v njih oporo in odkrila in razvila svoje sposobnosti; vsa slovenska skupnost pa se bo okoli njih pomladila in okrepila.

Zato je delo s slovensko mladino za prej omenjene moralna in narodna dolžnost; pa tudi s stališča svojega osebnega razvoja ne bi smeli zapreti vseh slovenskih vrat za seboj.

Po povezavi prve in druge generacije bo prišla med nas nova pomlad in tudi mlade, verne, in srečne slovenske družine.

Te mlade družine bodo zasidrane v času in prostoru, s tenkočutnim poslušom za preteklost, bodo pripravljale pot tretjemu in četrtemu rodu, v smislu integracije naseljencev in njihovih potomcev v novi domovini. To se pravi v vključitev v novo okolje ne pa asimilacija ali utopitev.

Delo za tretji in četrti rod bo pomladilo vse društveno življenje, mu dalo višji in globlji smisel in prepričilo, da bi se gojilo tako zvano sentimentalno slovenstvo.

Čeprav se osebno poglobljanje in izobraževanje vrši najprej v družini, so tudi krajevni domovi poklicani, da skrbje za sistematično izpopolnjevanje in dvigajo kulturno raven svojega članstva. Na eni strani pomagajo tistim, ki so obstali na stopnji izobrazbe s katero so prišli v novo domovino, na drugi pa pripomorejo mlademu rodu do večje zakoreninjenosti.

Kritični presoji dosedanjega dela naj bi sledila ugotovitev pomanjkljivosti in dolgoročni načrt v obliki različnih ciklov iz vseh področij slovenske kulture.

Kar Slovenci smo, smo po svoji kulturi!

Spoštovani!

Ob blagoslovitvi svojega doma ste bili prepričani, da „če Gospod ne zida hiše, zaman se trudijo zidarji...“!

V tem znamenju ste dočakali današnji dan, se zjutraj zahvalili Bogu, da je blagoslavljal Vaše delo in ga prosili za narod doma in v zdomstvu.

Zvesti ste ostali svojemu patronu božjemu služabniku škofu Antonu Martinu Slomšku v pričakanju, da bo dosegel čast oltarja.

Derechos y deberes

“No cabe duda de que la Iglesia Católica así como las demás iglesias cristianas, tienen una responsabilidad colectiva en la vida política”, afirma un documento de la Comisión Pontificia “Iustitia et Pax” que acaba de ser publicado.

Se precisa en el texto que se trata de una serie de documentos de trabajo elaborados por la Comisión vaticana y dirigidos a todas las comunidades eclesiales, para que sean cada vez más conscientes de sus responsabilidades. Tras destacar que con el pasar del tiempo la Iglesia ha ampliado su acción, del limitado campo de la cristiandad al de la sociedad humana entera, el documento afirma que corresponde a los obispos ser “fuente de inspiración, de apoyo y de orientación en la lucha por los derechos del hombre”; hecho que “implica el uso de la denuncia de las violencias, efectuadas o en curso, tanto si se trata de acciones aisladas como de situaciones permanentes”.

El documento afirma también que en nuestros días, pese a la toma de conciencia sobre los derechos del hombre, se continúa perpetrando impunemente ofensas y violaciones, y que cuando se promueven acciones en su defensa, frecuentemente gran parte del público se deja sugestionar por una reacción parcial, interesada, produciendo así tomas de posición en sentido único, según los intereses de cierta óptica ideológica y política.

Otra grave laguna es debida, según la Comisión vaticana, a una cierta mentalidad moderna que tiende a separar los derechos de los deberes. “Tan sólo con la observancia consciente de sus deberes fundamentales — afirma el documento — el hombre puede exigir el respeto total de sus derechos fundamentales”.

Tone Kralj — umrl

V sredo 10. septembra je v Ljubljani umrl slikar, grafik in kipar Tone Kralj. Rodil se je 23. avg. 1900 v kmečki družini v Zagorici pri Dobropoljah na Dolenjskem. Domače okolje — saj je bil njegov brat France tudi slikar — ga je neviljivo spodbujalo, da se je usmeril v umetniški poklic. Njegovo šolanje je pretrgala prva svetovna vojna, ko se je moral še kot zelo mlad fant bojevati na Piavi. Šolanje ga je zaneslo najprej v Prago, nato še v Rim, Pariz in Benetke.

Kraljeva umetnost je bila takrat nekaj novega, zbudila je tudi več polemik, kar se skoraj vedno dogaja, ko nastopijo novosti in so nekateri zelo ukoreninjeni v tradicijo. Začetki Kraljevega ustvarjanja segajo v ekspresionizem. Polagoma je Kralj začel ubirati bolj realistično pot bodisi v oblikovanju kot v motiviki. Takrat postane njegova umetnost bolj domača, bolj slovenska. V njegovih delih se začne pojavljati slovenski kmet, zajet v različnih trenutkih dela in življenja. Ker je izhajal iz kmečkega rodu je natančno poznal občutljivo kmečko dušo, ki se navadno skriva pod grobo zunanostjo.

Tone Kralj se je razmeroma zgodaj srečal tudi s cerkveno umetnostjo. Sam je svojo pot v cerkveno slikarstvo takole opisal: „Cerkvena umetnost me je mikała že sama po sebi. Tudi vzgojen sem bil tako. Siti smo bili brutalnosti in človek je nehotično iskal nekaj drugega. Začel sem pa čisto po naključju. Na Premu sem imel prijatelja, ki me je povabil, da sem poslikal cerkev. Tu se je začelo... Pozneje me je zamikala Primorska. Fašizem se je oglašal. Slovenske šole so ukinili, slovenska pesem je bila prepovedana. Kaj če bi se lotili slikarstva? Naj slike govori, ko je jezik umolknil!... Glavni namen govornice pa je bil: ljudstvu, ki je imelo svojo Kalvarijo, moram prikazati Kristusa in mučenje v trpljenju in poveličanju... Čutil sem, da me ljudstvo razume. Naj omenim cerkev na šentvriški gori, kjer sem leta 1941 na izrazit način upodobil borbo malega naroda s tlačitelji. Sv. Vid je zglede otroka-naroda okrog katerega so se znašli vsi mogotci. Bičata ga razbojnika v črni in rjavi srajci (Hitler in Mussolini). Sv. Vid je v areni, med publiko pa so razni fašistični mogotci, ki kričijo: Uničite ubogo paro! Sv. Vid je prisposoda vseh grozot, ki so se zgodile. Podobno razlago bi našli tudi v drugih cerkvah, kjer sem skušal s čopičem prikazati ljudstvu Kalvarijo, nad njo pa križ zmagovalstva in odrešenja.“

Seznam cerkva, ki jih je poslikal Tone Kralj, je zelo dolg. V slovenskem Primorju jih je nad 40, naj omenimo samo nekatere: Prem, Struge, Volče, Avber, Tomaj, Lokve, sv. Višarje, Katanara, Pevna, Sv. Lucija (Most na Soči), Hrenovice, Slivje, Dekani, Soča, Podgraje, Ilirska Bistrica in Trnovo, Slap pri Vipavi, Šturje, Brje (oltarna slika sv. Cirila in Metoda krasno skupno podoben letošnjih novomašnikov), Bukovica, Vrtojba, Opatje selo, Mirenski

Grad, Štandrež, Dornberk, Breginj, Šmartno v Brdih, Gorjansko na Krasu, Šempeter nad Portorožem, Kontovel, Pesek pri Bazovici, kapela šolskih sester v Trstu; in še bi lahko naštevali.

Predvsem v predvojni in medvojni letih Tone Kralj ni slikal za denar, temveč iz nesebičnega idealizma in ljubezni, zato so te cerkve njegova vedno odprta razstava, ki je največ vredna.

V letih po vojni se je nekajkrat lotil tudi notranjih preureditev cerkva, ki se mu niso vedno tako posrečile. Sam je ob tem rad dejal, da ga je tudi pri tem delu vodila najboljša volja, da bi iz cerkve naredil prikupen prostor, kjer bi bil oltar neviljivo središče in bi ljudi privlačil k sebi. Njegova slikarska umetnost (pa naj gre za cerkveno slikarstvo ali pa knjižne ilustracije) je bila namenjena ljudstvu, zato je tudi rasla iz vsakokratnih razmer. Sam takole pojasnjuje svoj razvoj: „V dobi, ko sem videl trpljenje, preganjanje, so bile moje podobe zmaličene, izmučene, skrivence in zgrbljene; na obrazih je bila trpkost, žalost in razočaranje, v očeh pa upanje in upornost. Ko so tirani izginili, ko je prišlo blagostanje in človek postaja zmaterializiran, sem čutil potrebo, da prikažem človeka bolj človeka, da poudarim tudi njegovo duhovnost, na katero, žal, prevečkrat pozabljamo.“

Na njegovo željo je bil velik umetnik pokopan v petek dne 12. septembra iz cerkve Sv. Miklavža v Kostonjci na Krki na tamkajšnje pokopališče.

Sabor hrvatskega narodnega vjeća v Torontu

V Svobodni Sloveniji smo poročali o ustanovitvi hrvaškega Narodnega Vjeća, kakor tudi o volitvah v hrvaški Sabor, ki so jih hrvaški politični emigranti izvedli pred dobrimi dvema meseci. Od 4. do 8. septembra so se prvič po volitvah sestali v Torontu člani hrvaškega Sabora. Zborovanje je bilo v velikem Sheratonu hotelu in so se ga udeležili člani iz Severne in Južne Amerike, Kanade, Evrope in Avstralije. Za predsednika Sabora je bil izvoljen dr. Dinko Šuljak, član HSS, četudi ta stranka formalno ni članica vjeća. Izvoljene so bile razne delovne komisije. Za predsednika izvršnega odbora hrvaškega Narodnega Vjeća pa je bil izvoljen prof. dr. Stanko Vujica, za podpredsednika Janko Skrbin in za tajnika Božidar Abjanić. Vodstvo tajništva za mednarodne zveze je bilo poverjeno prof. Bogdanu Radiću, tajništvo političnega urada pa polkovniku Babiću.

Zanimiva je bila izjava dr. Ivana Jelića v razpravi o zunanjih političnih vprašanjih ki je dejal: „Moj brat Branko ni iskal zvez s Sovjeti. Oni so sami poslali k njemu svoje agente s sporočilom, da predlagajo mejo na Drini in da ne vztrajajo na obstoju komunizma na Hrvaškem. To je ves prosvetizem (Nad. na 2. str.)“

MODERNO MALIKOVANJE ZLOČINA**OFENZIVA PROTI ŠPANIJI**

Špansko vojaško sodišče je pretekli teden obsodilo na smrt enajst komunističnih gverilcev, med njimi dva iz bas-kovskega področja v severni Španiji. Šest obsojencev je gral. Franco pomilo-stil na dosmrtno ječo, med njimi dve gverilki, ker sta noseči, pet pa jih je bilo ustreljenih. Obsojeni gverilci so bili krivi poboja dvanajst španskih stražnikov.

Zanimivo je bilo opazovati, kako se je ves komunistični propagandni stroj širom sveta sprožil v obrambo obsojenih gverilcev. Nasedla je temu stroju skoro vsa Zahodna Evropa z Vatikanom vred. Prošnje za pomilostitev so kar deževale v Madrid. Španska vlada je odbila prošnje kot vmešavanje v španske notranje zadeve.

Trezni opazovalci se ob španskem primeru sprašujejo, kako dolgo še se bo svobodni svet pustil groziti od raznih vrst komunističnih gverilcev, ki naj bi imeli vso svobodo zahrbtnega pobiranja varnostnih organov in drugih ljudi na svobodnem Zahodu, če in kadar pa jih ujamajo, pa naj bi družba z njimi milostno postopala. Dvanajst španskih stražnikov je zgoraj omenjena gverilska

skupina letos pobila po Španiji in dvanajst španskih družin je ostalo brez očetov. Takrat se ni v obrambo teh družin nihče oglašil, ni protestirala nobena vlada, sedaj pa Španiji vrsta zahodnoevropskih držav, ki imajo same dovolj opraviti s celo vrsto komunističnih teroristov, grozi prekinitve odnosov. Mehiko celo predlagala, naj bi Španiji odvzeli pravico do glasu v ZN, ne da bi njena vlada pomislila, kakšno licemerstvo je ta njen predlog, ko kaj podobnega ni predlagala za Kubo, ko je Castro pošiljal pred paredón na tisoče žrtev in ne za ZSSR in druge komunistične države, kjer stotisoče političnih pripornikov trpi in umira po koncentracijskih taboriščih.

Prav tako je za resnega opazovalca naravnost smešno, kako se n. pr. za dve ameriški atentatorki, ki sta nedavno poskusili ubiti severnoameriškega predsednika Forda, iščejo vse mogoča opravila za njune teroristične naklepe.

Na misel prihaja Narteja Velikonje geslo izpred več kot trideset let: „Malikovanje zločina“, ki mu zapada vedno večji krog človeštva. Koristnih budal svetovnega komunizma pa je tudi vedno več.

Petrolej spet dražji**NOVI VIR INFLACIJE**

Na Dunaju so delegati Organizacije petrolejskih držav (OPEC) po štiridnevem zasedanju pretekli teden sklenili, da bodo ceno petroleja spet zvišali za 10 odstotkov. Od 1. oktobra t. l. stane sod petroleja iz teh držav 11.51 ameriških dolarjev. Doslej je bila cena za 1,05 ameriškega dolarja nižja. Nova petrolejska cena bo ostala v veljavi do 30. junija 1976.

Na zasedanju organizacije, ki jo sestavlja 13 držav, je Saudijeva Arabija zahtevala, naj bi cena petroleja ostala nespremenjena. Washington in druge zahodne velesile so pritiskale na delegate, naj cene ne zvišajo. Toda prevladalo je mnenje predvsem iranske dele-

gacije, da se je v blagajne petrolejskih držav zaradi lanske devaluacije ameriškega dolarja in manjše prodaje petroleja stekalo za skoro 30% manj dohodkov, kakor predlanskim. Zato, da je bilo sedaj treba ceno petroleja zvišati za 10%. Tako bo 13 držav te organizacije imelo nadaljnjih 10.000 milijonov dolarjev letnega zasluga — na račun predvsem razvijajočih se držav, ki so glavne potrošnice arabskega petroleja.

Nova petrolejska cena bo pospešila svetovno inflacijo, ki pa bo spet najbolj občutena v razvijajočih se državah. Najlažje jo bodo spet prenesle visoko razvite industrijske države Zahodne Evrope, ZDA in Kanada ter Japonska.

Mednarodni teden

VEČ KOT TEDEN DNI je Titova tajna policija raziskovala eksplozijo, do katere je prišlo v sredo, 17. septembra, v Zagrebu, dan po Titovem odhodu iz Zagreba. Bomba je eksplodirala manj kot 100 metrov od dvorane, v kateri se je prejšnji dan mudil diktator Tito, ko je med drugim v Zagrebu obiskal tudi tamkajšnji jesenski velesejem. Prvotno je bila policija mnenja, da je bil vzrok eksploziji pri bližnji banki električni kratek stik, podrobna preiskava pa je pokazala, da je bila tam nastavljena bomba.

PAPEŽ PAVEL VI. je minuli petek, 26. septembra, praznoval svoj 78. rojstni dan „pri dobrem zdravju“, kakor poroča vatikanski tisk, razen kolikor trpi na močnem artritisu v križu in v desnem kolenu.

BIVŠI svetovni šahovski prvak, sovjetski šahist Boris Spassky je po dolgem boju s sovjetsko policijo končno dobil dovoljenje, da se bo smel poročiti s 30-letno tajnico francoskega poslanstva v Moskvi Marino Scerbacevo. Spassky je dobil dovoljenje za poroko, ker bo oktobra prišel v Moskvo na obisk francoski predsednik Giscard d'Estaing in sovjetska vlada trenutno neče imeti problemov s Francijo. Da je Brežnjev v Helsinkih podpisal dokument o svobodnem gibanju ljudi po svetu, je tudi v primeru Spasskyja povsem „pozabil“.

EGIPČANSKI DIKTATOR SADAT je silovito napadel ZSSR, da je pred leti prepustila Egipt njegovi usodi, ko mu ob izraelskem napadu ni hotela poslati zahtevanega orožja, predvsem raket. „Danes, ko sklepamo premirje z Izraelom, pa ista ZSSR izigrava eno arabsko državo proti drugi. Zlasti Sirija je pod sovjetsko kontrolo.“ Sadat je tudi dodal: „Egipt ne sedi v naročju Moskve, kakor sedi Sirija“.

ČILSKI GOSPODARSKI MINISTER je pred kratkim izjavil, da je finančni položaj te države vedno boljši. Zunanji dolg znaša le 250 milijonov dolarjev, in tudi nimajo več deficita v državnem proračunu.

POVIŠANJE POŠTNE

Pred kratkim se je v Argentini, skladno z drugimi zvišanji, podražila še poština. Podražitvi notranje poštne tarife pa se je 15. septembra pridružilo še povišanje tarife za inozemstvo, v višini nad 600 odstotkov. Tako se je npr. pismo z letalsko pošto za Evropo, ki je doslej stalo 3,15 novih pesov, poskočilo na 19,70 iste valute. Razmerje za pošiljanje v ZDA pa je šlo z dosedanjih 2,90 na 9,20 novih pesov. V istem razmerju so se podražile tudi tarife za tiskovino. Zato prosimo zlasti naročnike v inozemstvu, da naj čimprej poravnajo naročnino in ne čakajo na naše opomine, ki nam povzročajo nove izdatne stroške.

Svobodna Slovenija

„Kdor hoče mladino korenito izpriditi, ji mora izruvat iz srca najprej prirojeno prijaznost, zaupljivost in odkritost.“

Janez Trdina

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Gotovo je eden zanimivih elementov argentinskega političnega življenja prav neke vrste prostislovje, ki se od časa do časa pojavlja. In nič manj čudno ne izgleda npr., da policija preganja komunistične manifestante pred Luna Parkom, medtem ko v njem zbrani pristaši „osvobodilne revolucije“ črnijo Perona in anatemizirajo sedanjo vlado, kot to, da peronistična vlada in najvišje vodstvo peronistične stranke pripravi povratek v državo bivšega predsednika dr. Campora, potem ko so ga proglasili za izdajalca in ga izgnali iz stranke.

Prav povratek Dr. Campora trenutno meša štrene najbolj izkušenim političnim opazovalcem. Mnogo neznank je v tem povratku, kakor tudi v izjavah povratnika, ki vztrajno zatrjuje, da je prišel „kot cena narodnega združenja“. Našim bralcem je še dobro znano, da je prav pod dr. Camporo vladala v državi prava anarhija, v kateri so mirno ribarili levičarski elementi. Prav tako je v peronizmu samem prevladovalo levo krilo, ki ga je šele Perón, po nastopu kot predsednik, izločil. To levo krilo se je sedaj organiziralo v tkim. Avtentično Peronistično stranko, in je v svoje delovanje skušalo pritegniti tudi bivšega predsednika dr. Camporo.

Zanimivo ob tem položaju je, da dr. Campora ni hotel pristopiti k avtentičnemu peronizmu, niti mu dati kakršnokoli podporo ali pritrditev. Pač pa se je, po mnenju opazovalcev, odzval ortodoksnemu delu peronizma, zlasti njegove politične veje, ter se vrnil v Argentino. Kakšno mesto naj bi mu pripadalo v sedanjem političnem življenju ali kakšno vlogo naj bi odigral v bodočem procesu, je težko ugotoviti. Tudi je vprašanje, kako bodo na njegov povratek in morebitno udejstvovanje v peronizmu reagirali sindikati oziroma sindikalna peronistična veja, pri kateri dr. Campora nikdar ni žel velikih simpatij. Vsekakor, najbolj predrzni opazovalci ga že omenjajo kot kandidata na predsedniških volitvah leta 1977.

Ko ta nov element priteguje pozornost javnega mnenja, pa še vedno ni rešen notranji razdor v poslanskem peronističnem bloku. „Vertikalisti“ in uporni ne morejo priti do skupne točke, medtem ko Pedrini še vedno ohranja mesto predsednika bloka, kljub vsakodnevni napovedim, da bo njegovega predsednikovanja skoraj konec. Problem zavlačevanja odločitve je v tem, da v sporu sodelujejo toliko skupin in skupinic (atomizacija na tem političnem področju je žalostno dejstvo) da skoro ni mogoče presoditi moči enih in drugih, ki se sicer tudi izrekajo za eno ali drugo strujo, odvisno od snovi, ki je

trenutno v debati. Nesoglasje pa se javlja tudi med peronističnimi senatorji in poslanci. Že drugičkrat v kratkem času je prišlo do primera, ko peronistični senatorji volijo nek zakonski osnutek (najemnine, Aluar), pa peronistični poslanci volijo nek zakonski tekst, ki je bistveno nasproten od onega. Ni da bi tu govorili o „svobodni igri republikanskih ustanov“, tu gre za pomanjkanje koordinacije znotraj organov peronistične stranke. Kako naj se po tem še govori o vertiklizmu?

Za konec omenimo afero, nastalo okoli pridige provikarija oboroženih sil, škofa mons. Bonamina. Ta je med mašo ob priliki meseca, kar je bil pokopan polkovnik Larrabure (mučen in ubit od gverile) v pridigi, v kateri je poveljeval vlogo vojske in kritiziral korupcijo v državi, nerodno postavil nekaj besed, ki so jih nato razni krogi argentinskega življenja smatrali za „golpistične“, t. j. da je z njimi hujskal k vojaškemu udaru. Mons. Bonamin se je šel zagovarjati v poslansko zbornico, kjer je izjavil, da so bile njegove besede izključno religiozno značaja. Poslanci so bili z njegovega razlaga zadovoljni. Malo drugače pa je reagiral peronistični gremializem, ki je v izjavi, objavljeni v vseh dnevnikih, ostro napadel škofa in skušal ločiti njegove zlonamerno tolmačenje izjave od pozicije ostale hierarhije. Razume se, da je hierarhija po svojem najvišjem predstavniku mons. Tortolu (predsednik škofijske konference in tudi glavni vikar oboroženih sil), dala vso zaslonbo mons. Bonaminu. To kljub temu, da je tudi med člani hierarhije spočetka tako osporavana pridiga negativno odjeknila.

PREJELI SMO V OCENO

Marjan Marolt: Jože Petkovšek, življenjepisna povest. Uredil dr. Tine Debeljak, ovitek Andrej Makek. O Maroltu kot umetnostnem zgodovinarju v domovini piše dr. Rajko Ložar, kot človeku in kulturnem delavcu v zdomstvu, dr. Tine Debeljak. Založila in izdala Slovenska kulturna akcija kot svojo 91. publikacijo.

France Kunstelj: Butara. Novele in črtice. Uredil dr. Tine Debeljak. Ovitek Ivan Bukovec. Uvod Karel Mauser. Izdala kot svojo 88. publikacijo Slovenska kulturna akcija. Tisk in vezava obeh knjig Editorial Baraga SRL. Buenos Aires.

Aleksander Solženicyn: Odprto pismo voditeljem Sovjetske zveze. Založil p. Johannes Grötschel S. J., Frankfurt. Natisnila tiskarna Družbe Sv. Mohorja v Celovcu.

HRVATSKI SABOR

(Nad. s 1. str)

Branka Jelića. Ivan Jelić je še dodal, da je njegov pokojni brat Branko takoj obvestil o tem sovjetskem koraku zapadne sile.

Tako iz sestave izvršnega odbora HNV, kakor tudi izjave dr. Jelića je sklepati, da se Hrvatje resno trudijo, da bi omilili medsebojna nesoglasja in prišli do dela sposobnega hrvaškega narodnega predstavništva. Tudi s finančnimi sredstvi ne štedijo, da omogočijo taka zborovanja in potovanja.

PORTUGALSKA VOJSKA

je ustanovila novo varnostno službo, s katero namerava nadomestiti dosedanjo Copcon, ki jo je vodil levičarski general Carvalho. Portugalska vojska in vlada, ki sta se otrsli komunistične kontrole, nameravata sedaj tudi varnostno službo odvzeti komunistični kontroli in jo porediti direktno osebni. Portugalski komunisti in druge skrajne levičarske skupine v državi se nikakor nočejo sprijazniti z dejstvom, da jim je kot manjšinskim skupinam vojska odvzela kontrolo upravljanja države in sedaj prirejajo izgrede proti vladi in vojski.

Rev. Jože Cvelbar, ZDA

V spomin Jakobu Žaklju

11. septembra je minilo leto dni od kar je v Gorici nenadoma umrl zadet od kapi Jakob Žakelj iz št. Jošta nad Vrhniko, ki je živel kot izseljenec v Clevelandu. V Gorici je bil na obisku, kamor je redno zahajal in od tam obiskoval Sv. Višarje. Rev. Cvelbar iz ZDA je za obletnico njegove smrti napisal naslednji dokumentarni članek. — Ured.

Leto dni mineva, ko je v Gorici nenadoma umrl Jakob Žakelj iz št. Jošta nad Vrhniko. Umrli je blizu doma, a komunistična oblast ni nikdar ne dala dovoljenja, da bi ga pokopali na istem pokopališču, kjer čakajo na dan vstajenja njegova mati, oče, drugi sorodniki in znanci, blizu cerkve, kjer je bil krščen; kakih 60 km proč od Kočevskega Roga, kjer v skupnem grobu čakajo na dan vstajenja bratje France, Stanko, Janko, sestra Anica, njen mož France in kakih 80 drugih šentjoških fantov in mož. Komunistična oblast, ki ima toliko besed o svobodi, ne prizna svobode pokopa niti mrtvim. Komunist se boji še mrtvih protikomunistov.

Kdaj sem spoznal Joklna? (Pod tem imenom ga je vsak na št. Joštu poznal.) L. 1941 sva bila oba v zavodih v št. Vidu pod nemško kontrolo. Ne vem, če je bil v ječi v Begunjah, odkoder sem jaz prišel v zavodske ječe. Takrat se nisva poznala. Verjetno sva se srečavala na hodnikih, po katerih so nas Gestapovci vodili sem in tja. On je bil poslan v Srbijo, jaz na Hrvaško. Avgusta 1941 sem prišel s Hrvaške domov v št. Jernej, ki je bil takrat pod laško okupacijo. Nastrpno smo čakali, kdaj

bodo odšli okupatorji — Nemci in Lahi z naše zemlje. Vsaka novica, da bo konec vojne, je bila vesela novica. V preveliki želji po svobodi je marsikdo hitro in navadno naivno verjel vsem lepo donečim glasovom o svobodi. V št. Joštu je bila centrala vse propagande, ki so jo širili komunisti, pri postelji mojega sošolca iz ljudske šole, Iva Pirkoviča. Bolan dolga leta, a kljub temu izredno neutrudljivo delaven. Pri njem so se zbirali meni popolnoma neznan ljudje. Bil sem večkrat pri njem na obisku, saj sva kot otroka rasla skupaj. Proti jeseni 1941 sem prvič slišal besedo „bela garda“. Nisem vedel, kakšen pomen ima ta oznaka. Prihajala je iz okolice Pirkovičevega centra. Lepo doneča beseda „Osvobodilna fronta“ je sladko zvenela za naša ušesa in srce, ki je hrepenelo po svobodi.

Koncem septembra ali v začetku oktobra 1941 je bil na kratkem oddihu v Pletterjah škof dr. Gregorij Rožman. G. France Kupljenik in jaz — oba iz šentjernejske fare — sva se šla javit škofu, da sva prišla domov v Hrvaško, kamor so nas preselili Nemci. Bilo je tiste dni, ko so Nemci s plakati javili, da bodo preselili naše ljudi z Rake, Kr-

škega in vse okolice ob Krki in Savi, ki je bila pod nemško okupacijo. Med razgovorom s škofom smo prišli tudi na Osvobodilno fronto. G. Kupljenik in jaz nisva vedela, kdo jo vodi, kaj je namen, kam vodi. Škof Rožman je že takrat točno vedel in je nama rekel: „V ozadju Osvobodilne fronte so komunisti. Z njimi ne moremo. Nikdar ne dajte preslepiti. Nobena lepo zveneca beseda ne spremeni komunističnih načrtov, čeprav se skriva za lepo donečim naslovom.“ Ko sva odhajala od škofa, je g. France rekel: „Škof je jasno povedal; sedaj veva, kaj je Osvobodilna fronta.“

Za prvi petek v februarju 1942 sem po škofovi želji prišel v št. Jošt nad Vrhniko v pomoč staremu bolehnemu župniku g. Nagodetu. Nikdar nisem bil prej v št. Joštu. Nisem poznal ne kraja, ne ljudi, ne razmer. Vse mi je bilo neznan. A ni trajalo dolgo, da sem se čisto udomačil med dobrih šentjoškimi ljudmi. Naivno sem mislil, da razburljiva komunistična propaganda ne seže do šentjoških hribov in raztresenih hiš sredi lepih gozdov in grap. A sem se kmalu streznil. Nekaj dni po prihodu v št. Jošt sem zvedel, da je skupina kakih 40 komunistov zasedla samotno domačijo pri Štrajtu na samotnem kraju v Smrečju. G. Kogovšek — tako so se Štrajtovi pisali — oče desetih otrok je prosil komuniste, naj vendar puste njega in družino v miru in se izselijo. Če Lahi zvedo, bodo s kanonom streljali in hišo razbili, nas pa pobili, jim je govoril. Nobena prošnja ni nič pomagala. Brez dolgega opisovanja naj kratko o-

menim le to: Štrajt je bil obsojen na dosmrtno ječo od Italijanov. Zakaj? Zato ker so komunisti bili v njegovih hiši. To je bila laška „pravica“ in „zaščita“ proti komunistom. Nihče, ki ni doživljal tistih časov, ne more niti slutiti, kakšen nemir in kakšna živčna napetost je vladala med ljudmi. Bil si stalno v nevarnosti, da te Lahi zapro, ustrelje; isto „svoboda“ so prinašali komunistični osvoboditelji. Zvečer nisi vedel, ali boš zjutraj še živ.

V ponedeljek 13. aprila 1942 je umrl dolgoletni šentjoški župnik g. J. Nagode, pokopan v sredo 15. aprila. Radi razmer, skrbi, napetosti sem bil čisto zbit. V soboto ponoči — 19. aprila 1942 — je nekdo razbijal po vratih in laško vpil: Aperire subito... Po izgovorjavi sem spoznal, da ni Lah. Šel sem s postelje odpirat vrata. Nisem vedel, kdo je spodaj, kaj hoče; a nisem pričakoval nič dobrega. Bil je močan komunist s puško na rami. Videl je mojo nervozno in strah; vedel je, da sem bil doma v št. Jerneju. Sam je bil z Mirne pri Trebnjem. Naročil mi je, naj se opravi v grem z njim. Nato so prišli drugi komunisti v vežo. Seveda oboroženi. Odprli so shrambo, kjer je imela župnikova sestra pripravljene kruh, potico in druge stvari za pogrebe, ki so pokopavali brata — župnika pred par dnevi. Rekel sem jim: „Ako boste vi pobrali potice in drugo, potem ljudje ne bodo ničesar dobili. Naredite, kar hočete...“ Komunisti so vse pustili pri miru. Mene pa je tisti, ki je prvi zbijal po vratih peljal v vaško gostilno pri Možnatu (pisali so se Skvarča,

žive v Argentini). Šla sva mimo tihih gruč meni neznanih ljudi.

V hiši so bili zbrani že ljudje iz vasi — nekaj mož, fantov, žene, dekleta. Na mizi je brlela sveča, ki je delno razsvetljevala temno sobo. Razen faranov nisem nikogar poznal. Ne spominjam se, ali je bil ob mojem prihodu že g. Jakob Žakelj v sobi, ali so ga pripeljali malo kasneje. Mislim, da je prišel za menoj v sobo. Za Žakljem so stali stražarji. Videl si puške, revolverje. Mene so posadili za mizo, ne daleč od vodja mitinga, mladega moža kakih 30 let; menim, da je bil Ljubljčan.

Če si bil na komunističnem mitingu, je težko pozabiti potek mitinga. Glavni nauki, ki so jih hoteli vcepiti v glavo, srce in kri, so bili tile:

a) Osvobodilna fronta je edina prava predstavica slovenskega naroda v borbi za svobodo. Nič nam ni vodja dokazoval, kdo je dal fronti pravico govoriti v imenu naroda. Oster govor in revolver na mizi sta bila dokaz, da ima vodja prav in vsak, ki se ne strinja z njim, je izdajavec.

b) Druga značilnost — tako nam je vodja jasno in odločno govoril —, ki jo mora vsak z veseljem sprejeti in brez ugovora upoštevati, je dejstvo: V Osvobodilni fronti so člani bivših strank, so komunisti, pristaši raznih struj. A nobena struja nima vodstvene oblasti. Vsi člani Osvobodilne fronte smo složni, enotni z enim samim ciljem: Svoboda naše domovine, pregnati okupatorje z nje. Kdor tega ne sprejme, je izdajavec.

(Bo še)

Novice iz Slovenije

KRANJ — V mestni galeriji so 4. septembra odprli razstavo del članov Društva slovenskih likovnikov iz Maribora. Dela štiriindvajsetih umetnikov so prikazala s slikami, tapiserijami in plastiki zanimiv vpogled v obsežnost in raznolikost umetniškega snovanja v Mariboru.

BRASLOVČE — Marijina romarska cerkev ob vhodu v Savinjsko dolino je 7. septembra praznovala 600 letnico obstoja. Ob tej priliki je mariborski škof Maksimilijan Držečnik, katerega sta spremljala pomožni škof Grmič in hrvaški škof dominikanec Celestin Bezmalinović, dvatisočglavi množici razglasil ustanovitve nove župnije in postavil za prvega župnika dominikanca p. Manesa Zdolška. Nova župnija ima nad 300 prebivalcev in obsega kraje: Petrovče, Dobrišo vas, Zaloško Gorico, Arjo vas, Ruše, Malo Pirešico, Drešnja vas in Levec. Prvi župnik Zdolšek je bil doslej žalski župnik, na njegovo mesto pa je škof imenoval tamkajšnjega kaplana Viktorja Arha.

KOSTANJEVICA — V cerkvi sv. Miklavža v Kostanjevici je bil 6. septembra pod okriljem XX. dolenskega kulturnega festivala koncert v počastitev 75-letnice rojstva slikarja, kiparja in grafika Toneta Kralja. Nastopila sta sopranista Tatjana Kraljeva, umetnikova hčerka, in tenorist Jurij Reja ob spremljavi pianistke Jelke Suhadolnikove. Samo nekaj dni zatem je umetnik Tone Kralj umrl in ga je pokopal 12. septembra v Ljubljani pomožni škof Stanko Lenič.

VINICA — Rojstna hiša pesnika Otona Župančiča v Vinici je resno ogrožena, ker je pač nihče ne vzdržuje. Že leta 1973 se je kulturna skupnost črnomeljske občine odločila za sanacijo in odkup pesnikove hiše. A denarja ni bilo od nikoder in tako se je začela akcija za „župančičev dinar“, ki naj bi zajela vso mladino v Sloveniji. A akcija ni bila preveč uspešna: odzvalo se je 408 šol in 16 (!) društev, posameznikov in podjetij, in to šele po drugem pozivu leta 1974. Kljub vsemu so zbrali 180.000 dinarjev in odkupili hišo ter opravili nekaj najnujnejših popravil. Za dokončno popravilo zgradbe bi potrebovali vsaj še 200.000 dinarjev. Zato je črnomeljska kulturna skupnost ponovno naprosila vse šole, ki se iz kakršnih koli razlogov še niso odzvale zbiranju „župančičevega dinarja“, naj z razumevanjem podpro akcijo.

KOPER — Koprsko študijsko knjižnico so v dveh mesecih preuredili in povečali. Slovesno so jo ponovno odprli 16. septembra — ob priliki počastitve petdesetletnice pesnika Cirila Zlobca.

Dve novi maši

Rev. Julij Slapšak je 14. t. m. v Clevelandu v cerkvi Sv. Vida daroval zlato mašo. Slovesnost je bila veličastna in je z zlatomašnikom somaševalo 18 njegovih duhovnih sobratov, med katerimi je bil tudi zlatomašnikov brat Božidar, ki je prišel iz Slovenije, kjer je župnik na Primorskem pri Kranju. Slavnostni pridigar je bil zlatomašnikov ožji rojak in sošolec iz gimnazije in ljubljanskega bogoslovja apostolski protonotar in ljubljani dr. Vilko Fajdiga. Ta je prebral tudi brzojavko sv. očeta zlatomašniku in pismo, ki sta mu ga pisala nadškof dr. Pogačnik in pomožni škof dr. Lenič. Med odličnimi gosti v cerkvi je bil tudi bivši senator Frank Lausche, ki je na banketu izrekel tople čestitke zlatomašniku. Med govorniki na banketu so bili še pisatelj Karel Mauser, župnik g. Jože Varga in mestni odbornik R. Novak, ki je izrekel čestitke mestnega odbora Clevelanda.

Zlatomašnik rev. Julij Slapšak je bil rojen l. 1901 v Lesah na Gorenjskem. Gimnazijske študije je napravil v prvi slovenski gimnaziji v št. Vidu nad Ljubljano, bogoslovne pa v ljubljanskem bogoslovju. V duhovnika je bil posvečen 29. junija 1925. Kaplanoval je najprej v škocjanu pri Novem mestu. Leta 1932 je odšel v Sev. Ameriko, kjer je bil najprej kaplan pri Sv. Lovrencu v Newburgu in to do leta 1964. Tega leta je bil nastavljen v fari Sv. Vida v Clevelandu, kjer je še sedaj.

V vsej tišini — zato smo tako pozno zvedeli — pa je daroval zlato mašo 29. junija 1975 v kapeli šolskih sester v Pliberku na Koroškem rev. Jože Go-

CELJE — Že tradicionalni celjski obrtni sejem — letos je bil že osmi, je bil odprt na lakoatletskem štadionu Kladivarja 19. septembra; razstavljali so mnogi slovenski obrtniki in podjetja. Prikrajšani pa bodo obiskovalci sejma za zlatarsko revijo, ki je bila doslej v sklopu te prireditve. Letošnja zlatarska revija bo odprta drugje od 26. septembra (dva dni pred koncem obrtnega sejma) pa do 5. oktobra.

LJUBLJANA — Povprečna poraba vina znaša v Sloveniji 35 litrov na leto, s čemer se Slovenija uvršča na 11. mesto v evropski vinski lestvici. Na prvem mestu je Italija (109), slede Francija (106), Portugal (88) ter Španija (75). V Sloveniji ne pridelajo dovolj vina za porabo, vendar pa vino kljub temu izvažajo, kar potrjuje sloves slovenskih vin — največ ga seveda prodajo na zapadni trg. Problem vinske produkcije je skreženje vinogradov. Preden so pred sto leti zanesli trtno uš iz Amerike, ki je uničila vse vinograde, je bilo v Sloveniji 52.000 hektarjev vinogradov. Po obnovi vinogradov je do leta 1939 že bilo spet 39.000 hektarjev vinogradov, danes pa jih — zaradi komunistične „izvrstne“ kmetijske politike — ni niti 21.000 hektarjev, katerih večina je seveda v zasebni lasti.

KAMNIK — V kamniški občini so pripravili spisek zaščitenih kmetij, ki jih v bodoče naj ne bi drobili, kakor to predvideva novi zakon o dedovanju kmetijskih zemljišč. Po tem spisku bo teh kmetij 580 v tej občini, največ v krajevni skupnosti Komenda, nato pa v Zgornjem Tuhinju in Tunjicah.

LJUBLJANA — Za Bežigradom so zgradili „Vojaško akademijo“, ki bo menda po svoji opremi ena najsodobnejših srednjih šol v Sloveniji in sploh v Jugoslaviji. Ta gimnazija je naravoslovno usmerjena, ki naj pripravi bodoče študente vojaških akademij.

Umrli so od 2. do 5. septembra 1975.

LJUBLJANA — Viktor Kovačič, pekovski mojster; Ivanka Maher r. Taufer; Leopold Škodlar, up.; Ivanka Primožič r. Pavletič; Branko Prekoršek, prof., 59; Antonija Sedej, up. učit.; Matija Kodela, up. gradb. inž.; Vera Logonder r. Zaletel.

RAZNI KRAJI — Ivan Jarc, 68, up., Domžale; Hinko Koren, 68, up., Sevnica; Franc Hriberšek, 64, sodarski mojster, Domžale; Franc Falenti, up. železničar, 79, Vižmarje; Marija Langerholc r. Božič, Pevno; Katarina Briski, up. likarica hotela Slon, Potok pri Kočevju; Silvo Požar, 55, up., Novo mesto; Benedikt Kragelj, 84, Maribor; Ivana Maček r. Žagar, Iška vas; Alojz Jenko, 84, up. žel. strojevodja, Kočevje; Martin Glavač, 71, up. elektromonter, Celje; Franc Kenda, up. gozdar, Radovljica; Jožica Pečuh, up., Maribor; Justina Pečovnik, Vrnsko.

dina. Rojen je bil v Doljni Bistrici, ki je spadala takrat v ogrsko somboteljsko škofijo. Po nasvetu Jožefa Kleka je šel študirat v Ljubljano in je postal duhovnik Misijonske družbe Sv. Vincencija Pavelskega. Nekaj časa je urejal tudi Katoliške Misijone. Leta 1948 se je naselil v Clevelandu in je najprej pomagal pri dušnem pastirstvu v slovenski župniji sv. Vida. Leta 1952 je bil nastavljen za kaplana v madžarski župniji sv. Marjete; leta 1960 pa je postal kaplan v župniji Marije Vnebozete. Začasno je deloval tudi v italijanski župniji San Antonio. Leta 1964 je odšel v Marquette, Michigan, kjer se je z vso vnemo posvetil delu za beatifikacijo misijonskega škofa Friderika Baraga, ki je marquetteško škofijo ustanovil in bil prvi škof v Marquetteu. Godinova naloga v Marquetteu je bila, da je s predavanji in članki seznanjal ljudi z delom in s svetniškim življenjem škofa Baraga in vzbujal v njih zaupanje v njegovo vprizorjnost pri Bogu. V Ameriški Domovini so izhajali njegovi članki pod naslovom „Iz Baragove dežele“

Zlatomašnik Jože Godina živi zadnja leta v pokoju v Pliberku. Kot smo omenili je zlato mašo obhajal v vsej tišini, tako da je bil tudi sam zlatomašnik govornik. Gotovo pa ga je razveselilo pismo z lepimi čestitkami mariborskega škofa dr. Držečnika. Njegov rojstni kraj spada namreč sedaj pod mariborsko škofijo.

Številnim čestitkam, ki sta jih prejela oba zlatomašnika, se pridružuje tudi Svobodna Slovenija.

SLOVENCI V ARGENTINI

BUENOS AIRES

Osebnosti

Krst. V slovenski cerkvi Marije Pomagaj je bil krščen Aleksander Zakrajšek, sin Janka in Helene roj. Homovec. Botrovala sta Marjana Homovec por. Ferrer in Andrej Zakrajšek. Krstil pa je novomašnik g. Peter Opeka. Srečnim staršem iskreno čestitamo.

IZ MENDOZE

ANGELA BAJDA — sedemdesetletnica

Častitljiv in vesel družinski praznik so slavili v nedeljo, 14. septembra v družini sodarskega podjetnika g. Petra Bajde v Villa Nueva pri Mendози. Gospa Angela — „Bajdova mama“ je dopolnila sedemdeset let svojega plodonosnega in blagoslovljenega življenja.

Angela Habjan je bila rojena 16. sept. 1905 v Domžalah. Kot 14-letno dekle je zgubila mater in se preselila k teti v Čirčiče pri Kranju. Otdoj jo je popeljal l. 1931 pred oltar g. Peter Bajda iz Štepanje vasi pri Ljubljani.

V blagoslovljenem in srečnem zakonu sta imela sedem otrok. S šestimi (najstarejša hči je bila trinajstletna, najmlajši sin pa je imel dve leti) je morala l. 1945 v begunstvo v visokem pričakanju sedmega otroka — sina, ki se jima je rodil v prvih mesecih po prihodu v tujino kot taboriščni begunček.

Usoda je nato vodila družino skozi begunska taborišča v št. Vidu pri Glini, v Kellerbergu in končno v Spittalau, odkoder se je družina izselila v Argentino in se takoj odločila za Mendozo.

G. Peter Bajda si je kmalu s svojo strokovnjako spretnostjo v sodarstvu in z neutrudljivo podjetnostjo ob sodelovanju svojih sinov ustvaril trden položaj in danes uživa največji sloves v svoji stroki po vsej Argentini.

Družina se jima je kmalu pričela množiti. Danes imata srečno poročenih vseh sedem otrok (ena hčerka živi poročena z družino v Buenos Airesu). In za svojo sedemdesetletnico se je „Bajdova mama“ s skromnim nasmeškom pohvalila, da ji dela veselje že kar 29 vnukov in ena pravnukinja.

V nedeljo 14. sept. se je na povabilo zbralo tam na posvetu med mendoškimi

vinogradi in sadovnjaki poleg rodbinskih članov, lepo število prijateljev — še iz prvih časov po prihodu.

Kar ganljivo je bilo, ko so mali vnučki babici čestitali za začetek slavlja z rdečimi nageljni in ji med obedom na „improviziranem odru“ kar v domačem otroškem zborčku veselo in glasno zapeli.

Naj velja naša zahvala Vsemogočnemu za vse podeljene milosti slavljenci v 70 letih njenega življenja s prisrčnimi čestitkami in s prošnjo, da ji Bog nakloni še lepo vrsto let sreče sredi svojih najdražjih.

Bb.

ŽEGNANJE V SLOMŠKOVEM DOMU

Preteklo nedeljo 28. septembra je bilo v Slomškovem domu v Ramos Mejia žegnanje, na katerem se je zbralo izredno število rojakov. O lepo uspeli prireditvi bomo poročali prihodnjič, medtem ko v pričujoči številki objavljamo na prvi strani slavnostni govor, ki ga je imel prof. Tine Vivod.

SLOVENSKA VAS

25. mladinski dan

25. Mladinski dan Slovenske vasi se je vršil v nedeljo 21. septembra na sam Pomladni dan. Ta resnično lep dan se je pričel z mladinsko sv. mašo ob pol desetih z petjem mladih ob spremljavi kitar. Daroval jo je Rado Sušnik, kateremu sta stregla Peter Opeka in Jože Bokalič, da so tako dali tej maši edinstven zunanji pečat. Peter Opeka pa je v pridigi izpovedal važne zaključke, takole je med drugim dejal: „Pomlad je v vsakem izmed nas. Treba je iti v svojo notranjost, prisluhni ti je treba Bogu, ki govori v nas. Iz te svoje notranjosti in hrepenenja po Bogu, moramo prinašati v okolje v katerem živimo, pomlad, to je Kristusovo upanje. Sreča naša je le v Bogu. Mi mladi, ki smo pomlad, moramo dati novo upanje našim mlajšim in starejšim. Okolje pričakuje od nas iniciativo, ki mora imeti za končni cilj našo srečo — Boga, ki je naše zadnje upanje. Naj vse, kar živi in diha hvali Gospoda. Moja moč in pesem je Bog. Če nas vsi razočarajo, nam ostane Bog, ki v nas zbudi novo zaupanje, nam prinaša novo pomlad, novo veselje...“

Po maši so se vršile tekme v odbojki med manjšimi, moronskimi in dekleti Slovenske vasi, ki so tudi zmagale. Po kosilu se je odigrala nogometna partija med mešanim moštvom (Moron in Ramos) proti ekipi Slovenski vasi, zmagala je ta zadnja.

Slomškova proslava

Vsako leto v mesecu septembru je pouk v slovenskih osnovnošolskih tečajih usmerjen v spomin škofa Antona Martina Slomška. Vse to je priprava za končno skupno proslavo ko se vsako leto zberejo v Slovenski hiši otroci vseh osnovnih šol Velikega Buenos Airesa. Tako je bilo tudi letos. Po celomeseni pripravi so se zbrali v soboto 27. septembra šolski otroci slovenskih šol v spremstvu svojih učiteljev, učiteljev in staršev v slovenski cerkvi Marije Pomagaj. Sv. mašo je daroval msgr. Anton Orehar, med katero so vsi navzoči goreče molili, da bi Bog poveljal Slomška z očitnimi čudeži, da bi ga Cerkev čimprej lahko proglasila za blaženega. Tudi v cerkvenem govoru je msgr. Orehar navezal svoje misli na velikega

škofa Slomška in spodbujal k vztrajni molitvi, da bi bila uslišana molitev vseh vernih Slovencev in škof Slomšek proglašen za blaženega.

Drugi del proslave je bil v dvorani Slovenske hiše. Uvodne misli je podala gdč. Angelca Klanšek. Prikazala ga je kot velikega duhovnika-škofa in velikega Slovenca. Posebno pa je poudarjala mladim poslušalcem, da naj jim bo škof Slomšek vzgled ljubezni do slovenskega jezika. Iz pravljicne igre Rdeča kapica, ki je sledila na sporedu pa naj bi si otroci zapomnili Slomškov pogovor „Lastna škoda ga izuči, komur dopovedati ni“. Nato je sledila pravljica igra Rdeča kapica o kateri objavljamo poročilo na drugem mestu.

„Rdeča kapica“ v Našem domu in Slovenski hiši

Slovenska osnovnošolska mladina iz San Justa nam je predstavila najprej na odru Našega doma v San Justu v nedeljo, 10. avgusta in nato na odru Slovenske hiše kot svoj doprinos k proslavi šolskega zavetnika škofa A. M. Slomška v soboto, 27. sept. ljubko, a izredno uspelo igrice Rdeče kapice, obrat v režiji Frida Beznika in kolikor zadeva sodelujoči otroški pevski zbor — pod vodstvom učiteljice Angele Klanšek.

Ni mi potrebno popisovati zgodbe igre, saj jo pozna vsak, tudi že predšolski otrok. Vendar se od končnega razvoja dejanja loči po omiljenosti dejanja. Prvo vlogo v igri (Rdeče kapice) je igrala pri prvi predstavi zelo naravno in ljubko Jožica Malovrh, njeno mater Nežka Markovič, ki je dokazala, čeprav v kratki vlogi, da jo je Bog obdaril z igravskim talentom. Bolno babico je dobro podala Lučka Groznik. Junak nad junake pa je vsekakor bil pogumni Lovce (Ciril Oblak), prijatelj in zaščitnik vseh dobrih ljudi in živali v gozdu. Med živalskimi vlogami je prvačil s primernim pogumom in zvičajnostjo volk (Mehle Andrej). Čeprav zaslužijo pohvalo vsi dolgouhi zajčki, naj še posebej pohvalno potrkam po ramici Bravoso Veroniko zavoljo dobre in izredno živahne igre v vlogi zajčka Belorepeca.

Ne smemo pa pozabiti še nekega soigravca, ki je z ubrano lepim petjem in s pogumnimi odgovori soigrjal pri igri: naš šolski zbor, ob spremstvu klavirja (gdč. Mirijam Jereb). Ta zbor je nekako predstavljal občinstvo v dvorani. Prevzel je solistične speve igravcev na odru.

Lepota zase je bila odrska scena, ki se dvakrat spremeni, a tako, da ni treba

med dejanji (ali slikami) nobenega od diha. Na lepem vam drevesa, grmi, gobe in štori ožive ali dobe noge in se prestavijo v spremenjeno sceno. Gozd je bil čudovita scenka stvaritev, posebno še, ko ga presvetlijo zlati sončni prameni. Take scenne stvaritve premore pri nas g. Tone Oblak. In mojstrovina zase je zgradba babičine hiše.

Pravo režijsko sposobnost je tu pokazal (kakor pri Ivani Arški) režiser Beznik, ki je zelo okusno omilil trdoto volkove požrnosti pred očmi mladih gledalcev s tem, da volk zaklene babico in Rdečo kapico v omaro — morda za poznejšo večerjo — pa ga pogumni lovec zveže na babičini postelji in ga s pomočjo zajčkov odnese v reko, da utone v vodi. V vzgojnem in estetičnem pogledu izvrstna zamisel!

Tudi druga predstava na odru Slovenske hiše je bila dobra. Pri tej predstavi je igrala Rdečo kapico druga igravka: Andrejka Selam. Kljub prehladu in zato oslabelemu glasu je igrala zelo naravno in prisrčno.

Kakor po prvi predstavi, tako je tudi pri drugi občinstvo z obilnim ploskanjem priznavalo hvaležnost in priznanje nastopajočim in je prisililo tudi režiserja in pevovodkinjo, da sta se prikazala na odru in prejela zaslužno priznanje v šopkih rdečih nageljnov. Scenografa pa ni bilo mogoče priklicati na oder — vsaj pri zadnji predstavi ne. Pač pa je končno prikazal na odru tudi neutrudni predsednik šolskega odbora iz San Justa, Pavel Malovrh, ki se mnogo trudi za odrske nastope šolske mladine.

Kratka, pa lepo prikazana igra je ugajala otrokom in odraslim. J—r

Ob 16. uri je otvoril kulturni program napovedovalec Franc Stanovnik, ki je povabil k petju obeh narodnih in pa mladinske himne. Vinko Glinšek, kot predsednik SFZ Slov. vasi, je v svojem govoru dal priznanje in pohvalil delo, ki so ga predniki v 25. letih opravili. V istem smislu je govorila predsednica Ani Koprivnikar in zaključila: „Zahvala našim prednikom, moč nam in tistim, ki pridejo za nami“. — V imenu zveze je pa pozdravila z že običajnim govorom Marija Korošec, predsednica SDO centrale.

Sledilo so nastopi mladine in otrok, ki so v nekaj točkah pokazali vsaj voljo do izraza. Tako je najmlajše, prve in tudi druge starostne dobe predstavila z nekaj vajami gdč. Marija Hočevar, ki je tudi pripravila izvajanja mladenk; mladi so se tudi letos „odrezali“ pod vodstvom Jožka Čampa; Andrejka Čelar je vodila rajalno vajo deklet, z lesenimi obroči kot izrazno orodje; nekaj deklic in fantičev pa so zaplesali v ritmu valčkov na kotalkah, katere je vadih Mirko Bertič; nazadnje pa so še člani SFZ in SDO, da bi ne izostali, zaplesali folklorni ples, po zamisli Naceta Hladnika. Nato je sledilo vse drugo: prisredanje k mizam, ples in pred koncem dneva razhajanje domov.

CARAPACHAY

15. redni letni občni zbor

Slovenski dom je imel v nedeljo 24. avgusta svoj 15. redni letni občni zbor, katerega se je letos udeležilo prav malo članov. Iz poročil odbornikov in predsednika je razvidno, da je odbor tudi v preteklem letu dobro vršil prevzeto nalogo za materialno in duhovno izboljšanje. Blagajnik Janec Amon je predložil račune, katere je nadzorni odbor odobril, povedal je pa tudi, da je bilo na katastrski upravi v La Plata vpisano zemljišče kot last doma, ki je od lanskega leta postal pravna oseba. Tudi ta vpis je kakor tudi prej pravno osebnost, izvršil brezplačno dr. Vital Ašič, za kar smo se mu ponovno zahvalili. Zastopnica Društva Žena in mati ga. Helena Gričarjeva je poročala, da društvo razpolaga z nekaj denarja za pomoč potrebnim. Prosila je, naj člani sponoričijo, če je med nami kdo potreben pomoči pa se je zaradi sramu ne upa prositi. Za šolski tečaj Josipa Jurčiča je poročal g. Joža Markež, ki je povedal, da je vpisanih 51 otrok. Problem pa ima tečaj zaradi pomanjkanja učnih možnosti.

Končno se je predsednik Lojze Sedej zahvalil vsem za sodelovanje, prosil za isto še vnaprej, posebej pa se je zahvalil družinam, ki skozi vse leto pridno pomagajo v kuhinji pri vseh domovih pripravah in tako pomorejo k večjemu dobičku za koristi doma.

Ker delovna doba odbora traja dve leti, letos ni bilo volitev.

Pri slučajnostih je bil sprejet sklep, da naj poleg dežurstva ob sobotah in nedeljah, ki vsakega člana doleti le enkrat na leto, če bi to vršili res vsi člani, vsak član prispeva za dom en dan dela, kdor to more, drugi pa naj prispevajo eno dnevnic, s katero bo odbor omagal plačati potrebne delavce. Ti bodo namreč potrebni za gradnjo — tlakovanje igrišča, za katero mladi že dolgo prosijo, pa tudi za druge izboljšave znotraj in zunaj doma.

Končno je bila izražena želja in sklep, da se bolj poživijo kulturno in prosvetno delo s prirejanjem prosvetnih večerov in da se obnovi delovanje dramskega odbora, ki je pred leti dostojno in uspešno zastopal naš dom.

PO ŠPORTNEM SVETU

V JUGOSLOVANSKI nogometni prvi ligi so začeli s tekmovanjem v nedeljo 17. avgusta. V prvem kolu se je ljubljanska Olimpija pomerila doma z Borcem iz Banjaluke in se po medli igri razšla z neodločenim 0:0. V drugem kolu pa je Olimpija presenetila. V Kragujevcu je premagala Radničkoga s 3:1. Doselej Olimpija v Kragujevcu ni iztržila več kot točko. Pa še nekaj je dosegla, kar ji v prejšnjem prvenstvu sploh ni uspelo. Zmagala je v gosteh; za uspeh v Kragujevcu ima največji delež Vili Ameršek, ki je zadel dva gola. Letošnjo ekipo Olimpije sestavlja goz Dolanović, Dogandžić, Hristovski, Lalovič, Iskra, Samatović, Jurišić, Ameršek, Turčik, Prosen in Grubor. Torej v klubu iz Slovenije sta le dva ali trije Slovenci.

MLADI KRANJČAN BORUT PETRIČ je postavil spet nove članske rekorde v plavanju. Nima še štrinajst let pa je članski rekord na 400, 800 in 1.500 m. Na prvenstvu na Reki je s 16:41,0 postavil nov državni rekord na 1.500 m prosto. S tem je izboljšal svoj jugoslovanski rekord, ki ga je dosegel na evropskem plavalnem prvenstvu v Zenevi, za 10 sekund in razen tega dosegel normo, ki je bila postavljena za nastop na Olimpijadi.

100 - LETNICA PRELIVSKEGA MARATONA. 24. avgusta 1875 je 27-letni kapitan angleške trgovske mornarice Matthew Webb preplaval 35 km široki kanal med Francijo in Anglijo v 21 urah in 45 minutah. Po prihodu do Calaisa v Franciji je Webb kar v kopalhah odšel v prvo gostilnico na kopalniški ruma. Konec julija letos pa je 17-letna Kanadanka preliv preplavala v isti smeri v rekordnih 9 urah in 46 minutah. Od Webbovega podviga pa do današnjih dni je Rokavski preliv skušalo preplavati več tisoč ljudi, a uspelo je le tretjini.

PORAVNAJTE ZAOSTALO NAROČNINO!

V NEDELJO, 5. OKTOBRA, OB 9.30
bo
MALGAŠKI MISIJONAR-LAZARIST

PETER OPEKA

pel

slovesno novo mašo

v slovenski cerkvi MARIJE KRALJICE v SLOVENSKI VASI

VESELI VEČER

za mladino in odrasle

S P L E S O M

v SLOMŠKOVEM DOMU
V SOBOTO 4. OKTOBRA

Igra SLOVENSKI
INSTRUMENTALNI ANSAMBL
Pričetek ob 20
Da 21. ure vztopnina znižana

Očka, mamica! Veš kam gremo
v soboto, 11. oktobra?

Zvezna odbora SDO in SFZ
vabita vse na

Večer valčkov in polk

v Slovenski dom San Martin.

Mladi se bomo potrudili, da nas
bo čimveč v narodnih nošah.

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires

Pta. baja, ofic. z

T. E. 35-8827

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

specialist za ortopedijo
in travmatologijo

Marcelo T. de Alvear 1241, pta. baja
Capital Federal
Tel. 41-1413

telefon 628-4188.

Ordinira v torek in petek od 17 do 20.
Zahtevati dolpčitev ure na privatni

Proslava narodnega praznika 29. oktobra in dneva slovenske zastave

BO V SOBOTO, 25. OKTOBRA
ZVEČER V SLOVENSKI HIŠI
V BUENOS AIRESU. NAJPREJ
BO MAŠA, NATO PA V DVO-
RANI PROSLAVA IN SLAV-
NOSTNA VEČERJA.

OBVESTILA

SOBOTA, 4. oktobra 1975:

Veseli družabni večer v Slomškovem
domu ob 20 uri. Sodeluje Slovenski ins-
trumentalni ansambel.

V Slovenski hiši ob 20, VI. kulturni
večer SKA. Predavata biokemik Franci
Markez ter inž. Peter Skvarča o Bioloških
in glacialnih raziskavanjih na Antark-
tiki. (S skioptičnimi slikami.)

NEDELJA, 5. oktobra 1975:

V Slovenskem domu v San Martinu
velika sanmartinska tombola, ob 15.30.

V Slovenski cerkvi Marije Kraljice v
Slovenski vasi ob 9.30 slovesna nova ma-
ša misijonarja Petra Opeke.

SOBOTA, 11. oktobra 1975:

V Slovenskem domu v San Martinu
prirejata zvezna odbora SDO in SFZ
„Večer valčkov in polk.“

Sestanek zaupnikov SKD-SLS v Slo-
venski hiši ob 20. Poročila in razgovor.

NEDELJA, 12. oktobra 1975:

V Našem domu v San Justo srebrni
jubilej farne skupnosti in 19. obletnica
Našega doma s celodnevno prireditvijo.

SOBOTA, 25. oktobra 1975:

V Slovenski hiši proslava narodnega
praznika 29. oktobra in dneva slovenske
zastave.

DRUSTVENI OGLASNIK

Pisarna in knjižnica ZS sta odprti
vsak dan od 16 do 20 ure.

Slovenska radijska oddaja je vsako

VELIKA SANMARTINSKA TOMBOLA

v nedeljo, 5. oktobra ob 15.30

Po tomboli družabna prireditev

ob domači glashi

KREDITNA ZADRUGA "SLOGA" z. z. o. z.

Bartolomé Mitre 97

T. E. 658-6574

Ramos Mejía

Posvetovalnica za pokojninska in delavna vprašanja
posluje vsako sredo od 16. do 19. ure.

Pristojbina za člane: \$ 20.—, za nečlane \$ 50.—.

Samostojni podjetniki: člani \$ 50.—, nečlani \$ 100.—.

Posvetovalnico vodi g. Adolf Škrjanec.

V SLOGI JE — MOČ!

Srebrni jubilej SLOVENSKE FARNE SKUPNOSTI V SAN JUSTU in 19. obletnica "Našega Doma"

V nedeljo, 12. oktobra 1975:

Spored:

ob 7,45: pred stolnico — odkritje spominske plošče.

ob 8,00: v cerkvi — koncelebrirana sv. maša

ob 9,00: v Našem domu — dopoldanski del proslave:

ob 16,00: v Našem domu — popoldansko slavlje:

- pozdravne besede predsednika „Našega doma“
- praznični govor „Ob srebrnem jubileju“ — msgr. Anton Orehar

• odrski prizor: Iz našega dnevnika

Besedilo: dr. Tine Debeljak

Izvedba: g. Frido Beznik

Pevske tqčke mladinski zbor (g. Andrej Selan).

Po sporedu razvedrilo. Igral bo "DUC IN ALTUM"

K proslavi vsi rojaki prisrčno vabljeni!

RUTA 205 FTE. ESTACION
TEL. 295-1197

AVDA. 25 de MAYO 136

ALMAFUERTE 3230
a 1 cuadra Municipalidad

AVDA. PAVON/H. YRIGROYEN 8854/62
TEL. 243-2291/3058 (Entre Boedo y Sáenz)

EZEIZA

C. SPEGAZZINI

SAN JUSTO

LOMAS DE
ZAMORA

Opozarjamo, da imamo v Lomas de Zamora, v našerz novem
velikem lokalu, vedno na razpolago najfinejše pohištvo.

Ludvik Puš

(35)

NA DOLGO POT

Obnašanje vaščanov je bil signal. Razumel sem ga. Torej je prišepetanje terencev in komunističnih eksponentov po naročilu iz domovine doseglo tak uspeh v gonji zoper mene, moje pričanje in moje delo? Je tako daleč zastrupilo misel in čustvo teh preprostih kmečkih ljudi, da se me izogibljujejo? Predvideval sem, da bom na gospodinjski šoli trn v peti lokalnim propagandistom komunistične miselnosti na Koroškem. O tem sva predhodno govorila s prijateljem, ki me je izbral za to šolo, in s sestro prednico, ki me je z odprtimi rokami sprejela, a vedno smo vsak tozadevni pomislek zavrgli, češ da strah pred nasprotovanjem od te strani ni in ne sme biti zadržek, ki bi preprečil mojo nalogo. Ko so pa minevali tedni, sem bolj in bolj jasno čutil ostro sovražno sapo, ki je bušnila vame od nekaterih poedincev iz okolice, če je nanesla prilika. Zame je to bilo znamenje, da strup organiziranega komunističnega prišepetavanja deluje prek meje do semkaj. Nisem pa mislil, da je sovražstvo doseglo tak razmah in uspeh.

A to ni bilo vse in pri tem ni ostalo. Vodilni partizanski aktivisti v Rožu so očitno dobili od ljubljanske partije nalogo, da me morajo spraviti iz gospodinjske šole, in so za doseg svojega cilja ubrali boljše, zanesljivejšo pot kot je bilo spodkopavanje ugleda in z mazanjem osebne časti med okoliškimi

ljudstvom. To je služilo zgolj za kamuflažo.

„Sie gehen mit mir!“

Prišlo je v navado, da sem skoraj sleherni dan tam okrog enajstih dopoldne sam odšel na pošto v Št. Jakob, oddaljeno komaj za par minut hoje. Poštni urad je ležal tostran vasi nasproti ponosnega poslopja ljudske šole. Prijubil se mi je ta sprehod, zavod pa je tudi vedno imel dosti poštnega prometa. Tako se je združilo potrebno s prijatnim.

Ko sem se dne 14. oktobra 1946 ob običajnem času vračal s pošte, zagledam pred vhodom v zavod prazen angleški jeep, majhno vojaško vozilo. Zla slutnja me je obšla, ko sem na avtu zagledal značko FSS (Field Security Service) angleške vojaške policije. Najbrž iščejo kake podatke, sem se tolažil, stopil skozi vrata in po širokih stopnicah spešil korak proti pisarni v prvem nadstropju. Preden sem dosegel vrh stopnic, se pojavi pred menoj angleški podoficir v uniformi in me vpraša, ali sem ta in ta. Potrdim, on pa:

„Sie gehen mit mir!“

Zavedel sem se tisti hip, kaj vojakove besede pomenijo, planil sem k ženi v sobo in bruhnil iz sebe:

„Angleži so me prišli iskat.“

Oba sva onemela. Oba sva v trenutku vedela, da se pripravljata nekaj hude-

ga. Samo gledala sva se, od iznenadenja in groze nisva mogla govoriti. Minka se me je oklenila okrog vratu in tiho jokala, jaz pa sem od silnega živčnega udara zbiral moči, da nastopim pred Angležem kot mož, ki zna obvladovati svoja čustva in se z mirnim ponosom znajde v težki situaciji. Če se mi je to povsem posrečilo, bi si komaj upal trditi. Stopil sem k vojaku zunaj na hodniku in ga prosil, naj mi da nekaj časa, da uredim svoje stvari in vsaj pokusim kosilo, ki ga je bila žena ravno pripravila. Vljudno je privolil, a kosila se seveda nobeden od naju ni dotaknil, kako tudi bi!

Ko sva se oba z Minko nekoliko umirila, sem nato stopil v pisarno, kjer so me že čakale sestre — vse razen ene edine, ki je imela slabo vest in se ni upala pred moje obličje. Bila je rodna sestra vodilnega aktivista za širjenje komunistične miselnosti v Rožu, zveznega organa s komunistično centralo v Ljubljani. Sestre so se delale, kot da bi vse skup bilo le kratka epizoda, ki jo bo hitro konec, a z obrazov se jim je brala žalost in skrb, ki se skrili ne more. S. prednica, moja sodelavka pri pripravah za začetek šole in dejanska predstojnica celotne ustanove je spregovorila in takole govorila:

„Angleški podoficir je na moje vprašanje o njegovi navzočnosti v tem zavodu izjavil, da ima povelje, vas odpeljati na FSS komando v Celovcu. Na ostala moja vprašanja je odgovor odklonil. Izgleda, da gre za neko zaslišanje, nakar se vrnete k nam. Upam, da bo zatorej Vaša odsotnost kratka. Če bi pa ne bila

kratka, kar Bog ne daj, potem bodite glede šole brez skrbi. Z gopodinjskim tečajem, ki ste ga tako pogumno začeli pripravljati in priprave tako spretno vodili, bomo začele v vsakem slučaju. Vaše delo toraj ni bilo zastoj. Zaradi Vaše gospe se nič ne bojte. Zvesto in z ljubeznijo bomo skrbele zanj, dokler se ne vrnete. Želimo, da bi se vse dobro rešilo. Sedaj gremo vse v kapelo prosit dobrega Boga, da bi Vas obvaroval vsega hudega in vas hitro pripeljal nazaj.“

Poslušal sem pazljivo. Za trenutek me je stisnilo v grlo, vendar sem čustva obvladal in sestri prednici odgovoril, da mi je posebno ljuba zagotovitev, da bodo s tečajem začele tudi brez mene. Obljuba, da bodo prevzele skrb za mojo ženo v času moje odsotnosti, je vredna tople zahvale, ker mi je s tem olajšana velika skrb. „Vem, da jo boste znale tudi tolažiti v tej težki preiskusnji. Kaj pa bodo prinesli prihodnji dnevi, je zavito v temo,“ sem zaključil.

Brez nadaljnega poslanstva sem se obrnil, stopil iz pisarne in se na hodniku pridružil Angležu, ki je pobral moj kovček, kamor je žena spravila najnujnejše stvari, in sva se podala na pot, ki ni peljala več nazaj v Rož.

Na orožniški postaji me je izročil v varstvo avstrijskim orožnikom, ki so me poznali, bili obzirni in prijazni, in je nekam izginil. Celo večnost ga ni bilo. Orožniki so videli mojo stisko, sedli so k meni in s kramljanjem skušali krajšati čas. Med kramljanjem so padale ostre besede na račun Angležev, ki na zahtevo komunistov lovijo in zapirajo iz političnih razlogov poštene ljudi zato, ker so

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare
Director: Tone Mizerit
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. F. 69-9503
Argentina
Uredniški odbor:
Miloš Stare, Pavel Fajdiga,
dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj
in Tone Mizerit

FRANQUEO PAGADO

Concesión N° 5775

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual N° 1.233.341

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1975 za Argentino \$ 440.— (44.000), pri pošiljanju po pošti \$ 460.— (46.000); ZDA in Kanada pri pošiljanju z avionsko pošto 18 USA dol.; za Evropo 21 USA dol. Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 15 USA dol. Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires. T. E. 33-7213.

nedeljo ob 19,05 do 19,30 na radio Antartida.

Društvo Slovenska vas, bo pripravilo v Hladnikovem domu po naročilu kosilo za tiste rojake, ki bodo poleg povabljenih svatov, prišli v nedeljo 5. oktobra na novo mašo. Prijave za kosilo se sprejmejo v dopoldanskih urah do vključno petka 3. oktobra na tel. 242-0065.

Slovenska vas. Olepševalno društvo Slovenske vasi sporoča vsem rojakom, ki žive ob Gral. Pazu, da bo od oktobra naprej podaljšana linija kolektiva, ki vozi skozi Slovensko vas, do Puente La Noria, kjer neha Gral. Paz. Dohod v naš kraj bo s to pridobitvijo zelo olajšan in skrajšan vsem tistim, ki žive v območju Gral. Paza. Omenjeni kolektiv je rumenkaste barve in nosi številko 523-B1 ter vas bo pustil pred našo cerkvijo Maria Reina, kot je znana vsem domačinom.

(Bo še)

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO XXXIV (28)

Štev. (No.) 41

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

9. oktobra 1975

„Dobrobranci so se borili proti okupatorju in komunizmu“

O polemiki, ki jo je izzvala knjiga o Edvardu Kocbeku, smo obširno informirali naše bralce. Poročali smo o vsem, kar so pisali inozemski časopisi, predvsem o vsebini člankov nemškega pisatelja in nobelovega nagrajenca Heinricha Bölla, odgovore Josipa Vidmarja, dr. Šnuderla in drugih. Vsa afera se je v zadnjih tednih nekam pomirila, toda le na videz. Komunisti v domovini se po Kocbekovem priznanju pokola domobrancev niso mogli znebiti preganjave in so zgubljali živce. Utemeljeno smo zapisali v našem listu, da so „mrtvi domobrancevi še silnejši kot so bili živi.“

Kocbek je po objavi knjige na vse napade doma molčal. Šele ko je šel v letošnjem poletju na dopust na otok Lošinj, je tam imel razgovor z nemškim novinarjem Petrom Millardom. Razgovor je Millard objavil v švicarskem tedniku „Die Weltwoche“ 20. avgusta, ki je zopet razburil partije v Ljubljani. Pa to še ni bilo vse. Na avstrijski televiziji je 9. septembra govoril Heinrich Böll in zopet povedal svoje mnenje o Kocbeku in Jugoslaviji. Böll se je do tega nastopa izogibal v pisanju o Kocbeku vprašanja o domobranci. V navedenem nastopu na televiziji pa je naravnost povedal, da so komunisti pomorili 10.000 domobrancev (Heim-Wehrleute) in pri tem tudi ugotovil — nekaj nezasiženega za komuniste —, da so se „domobrancevi borili proti okupatorju in proti komunistom.“

Članek Petra Millarda, posebno pa ugotovitve Heinricha Bölla o domobranci so prišle tako nepričakovano in Böllov udarec komunističnemu režimu je bil tako silen, da prvi trenutek niso vedeli kaj napraviti. Poskusil je obema odgovoriti kot prvi Mitja Gorjup, glavni urednik Dela z obširnimi člankom v številki z dne 20. septembra tega lista. Značilno je, da Gorjup v tem članku nobene trditve, niti Böllove o domobranci ne zavrača, ampak se nekako grozi nad dejstvo, da Weltwoche berejo tudi v ljubljanskih kavarnah in da so Böllov govor na avstrijski televiziji poslušali tudi v Ljubljani. Dobesedno pravi Gorjup: „V Sloveniji veliko ljudi gleda avstrijski televizijski program in ti vedo povedati, da je šel Böll v svojih tezah tokrat še dlje kot doslej.“

Böll je vso takozvano Kocbekovo afero speljal na pravo pot, ko je pokazal na pokol domobrancev in jih prikazal kot proti-naciste, protifašiste in protikomuniste. S tem je povedal resnico, katere komunisti ne bodo mogli več prikrivati ne z molkom ne z zanikanjem ne s tako doslednim prepreevanjem da bi emigrantska literatura prihajala v domovino.

Gorjup se je tega košljivega položaja zavedal. Zato se v svojem članku spušča v stvari, ki z jedrom vprašanja nimajo nič opraviti. V uvodu očita Kocbeku, da je revidiral lastno stališče do revolucije „v kateri je pomembno in vsaj v njenem oboženem delu častno sodeloval“ in da sedaj poskuša „rehabilitirati domobranstvo v imenu nekakšnega abstraktnega humanizma.“ Oboje postavlja Kocbeka po Gorjupovem mnenju „na vidno mesto v številnih sovražnih špekulacijah z Jugoslavijo in njenim samoupravnim socializmom.“

Da Gorjup sam ni vedel, kje naj problem zagrabi, da ne bi položaja komunistov še poslabšal, dokazuje njegove navedbe, kako so na Kocbekove trditve v knjigi in poznejšo polemiko reagirali v domovini. Takole pravi: „Slovenski smo ob vsem tem reagirali seveda različno. Veliko ljudi se je čudilo in ni razumelo. Kaj Kocbek pravzaprav hoče? Za koga in za kaj mu v resnici gre? Veliko jih je bilo, ki so bili tako ali drugače vznemirjeni. „Pustite starca pri miru. Nasedel je provokaciji, ker je užaljen. Pozabimo vse skupaj. Ne gledmo nazaj. Daleč je vse to in sploh ni vse jasno, si slišal predvsem ljubljanske intelektualce.“

„Bölla pustite kar pri miru,“ so pisali Delu anonimneži. „Böll je nobelo-

KDO SE JE BORIL PROTI FAŠIZMU?

Kot smo pred dvema tednoma poročali, je letos komunistični režim v Ljubljani prepovedal udeležbo predavateljev iz Slovenije na študijskih dneh v Dragi. Tam bi se namreč govorilo o boju primorskih Slovencev proti fašizmu. Bila bi dana prilika, da bi se ponovno javno pokazalo, da se je slovenski narod že mnogo prej boril proti fašizmu kot OF.

Kaj neljuba primerjava bi se pojavila za partijo, ko bi se govorilo o slovenskem narodnem odporu napram fašizmu v predvojnih letih in o partijskem delovanju med vojno. Sploh partija ne more trpeti, da bi se poleg nje (v kolikor sama zatrjuje, ne v kolikor bi to bila resnica) sploh še kdo drug boril proti fašizmu. A ta boj je slovenski narod, živčič na Primorskem, bil dolga leta, in ni napačno, da to osvetlimo, kot so to osvetlili razni predavatelji na letošnjih dneh v Dragi.

Obdobje, ki so ga predavatelji temeljito osvetlili, spada gotovo v eno največjih epopej slovenstva sploh. Ko se je namreč na Koroškem po dveh letih po plebiscitu dežela vsaj delno pomirila, se je na Primorskem začelo stopnjevati duhovno in fizično nasilje, pregoni, internacije, zapiranje, mučenja, divjanje fašističnih tolp in to vseh petindvajset let do samega zloma fašizma v Italiji med zadnjo vojno, odnosno do konca druge vojne.

Kljub temu — in to je treba poudariti — je ta doba čas najbolj požrtvovalnega, predanega in zanosnega narodnega, narodnopolitičnega in narodnokulturnega dela na Primorskem.

Italijanska vojaška uprava na Primorskem je še pred mednarodno sprejeto priključitvijo Primorske in Istre k Italiji izganjala zavedne slovenske duhovnike. Že takoj ob prihodu italijanske vojske se je moral odpovedati škofiji tržaški škof Andrej Karlin, fašisti so udrli v škofijski dvorec in razdejali škofovo bivališče. Njegov naslednik Barlomasi, po rodu Italijan, je iz protesta nad preganjanjem slovenskih in hrvaških duhovnikov in ljudstva odstopil. Naslednik škof Fogar, Furlan iz Gorice, je bil s silo pregnan leta 1933. Še prej so odstranili goriškega knezoškofa dr. Sedeja (leta 1931), ki je bil prava trdnjava, ob katero so zaman butali fašistični valovi.

Ko je bilo v letu 1927 na Primorskem vse zatrto, kar je bilo slovenskega, od tiska, šol, društev, ko so zlasti po mestih Trstu in Gorici in tudi drugod javno pretepali ljudi, ki so spregovorili kako slovensko besedo, so postale cerkvene organizacije tiste, ki so edine vzdžale in ohranjale slovensko besedo. Duhovniki so trdovratno branili slovensko besedo

vec. Vi mu ne sežete do pete, že ve kaj pravi. Če pa morda čisto slučajno ne ve, potem ga pustite v nemar. Prevelik naj bi bil Heinrich Böll, za nas Slovence.

Poleg tistih, ki so razumeli politično bistvo stvari, so bili seveda tudi taki, ki so si meli roke. Spet je bil tu primer, ki bi lahko združil domačo in tujo opozicijo, da bi, čakajoč na dan „resnice“, pripravljala teren za obračun z revolucijo in njenimi pridobitvami.

Kakšna žalostna godlja ideološke zmede, jalove opozicionalnosti, strahopetnosti, užaljenih ambicij in provincialne duhovne revščine je prišla na dan

Nekateri med nami so bili tudi samo in enostavno sentimentalni. „Pa se vendar Kocbeku res ne bo kaj zgodilo,“ so se spraševali tudi takšni, ki o Kocbeku malo ali sploh nič ne vedo.“ Tako jadicuje Gorjup.

Če bi njegove besede napisal kdorkoli v emigraciji, bi rekli da pretirava in da sploh ne pozna razmer v domovini. Toda odmev, ki ga je imelo doma v Sloveniji Kocbekovo priznanje pokole domobrancev in Böllove ugotovitve je opisal član partije in glavni urednik Dela, ki gotovo ni pretiraval in tudi pozna razmere v Sloveniji.

V polemiki pa je najbolj nevarno, če kdo tako spodsrdne, da se osmeši. In to se je pripetilo Gorjupu. Bölla je pro-

v cerkvi, poučevali krščanski nauk v slovensčini, zacvetele so fantovske in deklishe Marijine družbe, ki so gojile slovensko pesem, prirejale igre po skednjih in po najoddaljenjih vaseh in kljubovale vsemu fašističnemu pritisku, ker so bila verska društva, konkordat med Vatikanom in Italijo pa je fašistični vladi onemogočil poseganje v verske zadeve in v cerkvene stvari. Kljub temu je bilo tudi nekaj primerov žrtev med duhovniki, posebno pa mnogo internacij, policijskih nadzorstev in vseh mogočih načinov živčnega pritiska.

Primorska duhovščina, da bi lažje vzdžala, je že po letu 1920 ustanovila svojo stanovsko organizacijo Zbor svečenikov sv. Pavla, ki je združeval slovenske duhovnike na Primorskem in hrvaške v Istri.

Iz njenih vrst je zrasla tudi Goriška Mohorjeva Družba, potem ko je bilo že kmalu po prvi vojni onemogočeno dobitvanje mohorjev iz Celovca in nato iz Celja. Goriška Mohorjeva je do danes razposlala po Primorskem in po svetu, to je od leta 1925 dalje, kar nad 1 milijon knjig. Njeni prvi koledarji s platnicami so še danes edinstveni zaradi motivov takratne moderne smeri goriških umetnikov, slikarskega kroga, špacapan, čargo, Pilon in drugih, ki se je pozneje razšel.

Če so duhovniki nudili fašistični strahovladi vztrajen pasivni odpor, in ni bilo primera, da bi kdo klonil, pa se je med ljudstvom organizirala tudi odporiška organizacija, ki se ni zdržala akcij. Posledica so bili javni procesi in streljanje leta 1931 na Bazovici pri Trstu in 1940 na Opčinah.

Organizacija se je imenovala TIGR (okrajšava za Trst, Gorica, Istra, Reka) in je povezovala ljudi vseh prepričan na osnovi boja za narodne pravice. Tigrovcu so bili kmečki kot delavski fantje, študentje, organizacijo so podpirale tudi dekleta, služkinje po tržaških mestnih hišah, prenašale so tajno literaturo, informacije. Tigrovcu so pripravljali celo atentat na Mussolinija, ki je obiskal Primorsko leta 1939. Tigrovec Franc Kavs naj bi nosil polno obleko eksploziva, se približal Mussoliniju, sprožil in pognal sebe in njega v zrak. Načrt se ni posrečil.

Tigrovcu so obvladovali primorski svet od tolminskih gora, goriških ravnin do kraških in tržaških bregov. Tvegali zapore in mučenja, najhujši zapor in mučilnica je bil Coroneo v Trstu. Metode fašistične tajne policije Ovra so bile neizbrpne.

Tak je bil boj, in tak je položaj primorskih rojakov. In te čiste in junaške zgodovinske resnice ljubljanska partija ne more prenesti.

glasil za reakcionarja. Tako je napisal: „... naj bo Böll še tako velik pisatelj in antifaašist, politična ocena slovenskega in jugoslovanskega marksista ali pa samo samoupravno in socialistično opredeljenega človeka v letu 1975 ob vsem tem ne more biti nič drugega kot to, da gre za reakcionarno, antikomunistično in antihumanistično kampanjo.“

Böll bi mogel očitati reakcionarstvo le kak literarni analfabet, kar pa Gorjup ni.

Resnica prihaja tako v vsej moči na dan. Podoba pomorjenih domobrancev vstaja v vedno jasnejši luči tudi v svetu, ki spoznava, da so bili le borci za svobodo svojega naroda in nič drugega. Da so žrtvovali vse, tudi svoje življenje, da rdeči fašizem komunistični partije ne bi stopil na mesto črnega laškega fašizma in hitlerjevega nacizma, ki je našemu narodu odkrito napovedal fizično smrt.

Zadoščenje pa imamo tudi tisti, ki smo v času revolucije in okupacije v tajnih poročilih in brzojavah dopovedovali zapadnemu svetu to isto resnico, do katere je sedaj prišel Heinrich Böll. Pa je Zapadni svet v svoji naivnosti rajši verjel lažnjivi komunistični propagandi, kakor da bi sprejel našo resnico. To svojo naivnost že plačuje in če se pravočasno ne zave, jo bo še drago plačal. M. S.

La exhortación de Solzhenitsyn

El exiliado escritor soviético, Alexander Solzhenitsyn instó a los pueblos que están bajo control comunista a que tomen una posición conjunta para poder influenciar el curso de los acontecimientos mundiales.

En un mensaje a la conferencia de exiliados de países orientales europeos, que se celebra actualmente en Estrasburgo, Francia, el escritor, ganador del premio Nobel de Literatura, declaró: „La unidad espiritual de los pueblos de Europa Oriental constituye quizá la última esperanza de este continente.“

Agregó Solzhenitsyn: „La emigración de los pueblos esclavizados representa millones de seres humanos. Al unificarnos en plena confianza, al rehusar dormiros en el debilitante clima de seguridad que la condición de exiliados nos ofrece, al no olvidar a nuestros hermanos que permanecen en nuestros países, representaremos una voz y una fuerza capaz de influenciar el curso de los eventos mundiales.“

Solzhenitsyn emitió su llamamiento desde su hogar en Zurich, Suiza, y está en línea con su filosofía de que las naciones occidentales están demasiado interesadas en lograr cada vez mayor comodidad, a costo de todos los valores espirituales.

Arhitekt Ivan Pengov — umrl

Isti dan, to je 12. septembra, ko so v Kostanjevici na Krki pokopali umetnika Toneta Kralja, kakor smo poročali v zadnji številki našega lista, so pokopali v Ljubljani na Žalah arh. Ivana Pengova. Rodil se je leta 1906 v znani ljubljanski družini polobarja Ivana Pengova, ki je bil doma iz Ihana. V družini so po očetu podedovali kar trije sinovi izrazite umetniške talente: pok. slikar Slavko, kipar Božo in arh. in izvrsten risar Ivan.

Ivan Pengov se je udejstvoval na različnih področjih. V dijaških letih, ko je hodil v ljubljansko realko, je bil član Marjanske kongregacije v stolnici, katero je vodil dr. Alojzij Merhar — Silvin Sardenko. V tej kongregaciji so se dijaki z izrednim navdušenjem posvečali dramatik in prirejali v škofijski palači, kjer je imela kongregacija sedež, dramske predstave. Četudi je bil oder majhen so segali po Shakespeareu (Sen kresne noči, Mackbet) Gogolju (Revizor) itd. Pokojni Ivan se je uspešno udejstvoval tudi kot režiser in igralec. Po končani maturi je nadaljeval dramsko delo v Ljudskem odru in je bil znan kot recitator in deklarator. Že iz srednješolskih let je bil navdušen skavt, kar je ostal vse do druge svetovne vojne. Bil je eden prvih napovedovalcev v

ljubljski radijski postaji, katero službo je vršil več let. Arhitekturo je študiral pri mojstr Plečniku in se tudi kot arhitekt udeleževal do svoje smrti. Veselilo ga je opremljanje knjig med drugim je opremljal ljubljansko Oznano, ki je bil predhodnik sedanjega lista Družina. Narisal je grbe škofoma Vovku in Držečniku.

Zadnja leta je po koncilskih načelih oplepal mnogo slovenskih cerkva s preurejanjem prezbitarijev in postavljanjem daritvenih oltarjev, novih spovednic, krstilnic in druge liturgične opreme. Njegova dela krasijo cerkve na Jensehah, v Gorjah, na Bledu, v Ribnem, na Primorskem v Kranju, v Šmartnem pod Šmarno goro, v Ihanu, na Dobravi pri Kropi, v Dobropoljah, Mirni peči in Dolenjskih Toplicah. Tam je poleg druge opreme izdelal tudi zelo posrečena slikana okna. Tudi pokopališka in sedaj župnijska cerkve sv. Križa v Ljubljani, ki je bila nekaj tako hladna in prazna, je po njegovih prizadevanjih postala prijeten božji hram. Prav zadnje čase je za to cerkev izdelal lep pogrebni križ, ki so ga ob pogrebni slovesnosti nosili pred njegovo krsto.

Za vse to njegovo veliko delo in prizadevnost se mu je v cerkvi sv. Križa ob pogrebu zahvalil škof Lenič.

Pavel Fajdiga

Lotung, septembra 1975

Sem in tja po Taiwanu

Tihomorski otok Taiwan — oba kitajski režima, celinski komunistični Maočetungov in otoški nacionalistični Čiangung smatrata za nedeljivi del Kitajske. Otoški režim ga bo „v doledni bodčnosti spet vključil v osvobodeno Kitajsko,“ celinski režim pa bo prav tako „v dolednem času spet vključil v osvobodeno Kitajsko.“ Vsak režim tisto vključitev po svoje tolmači, prav tako osvoboditev. In trenutno vse ostaja pri starem.

Vsekakor je na letališču v Taipeiju potnikom lahko opazovati severnoameriška vojaška letala, ki so del severnoameriške politike do otoka in do celinske Kitajske. Zavezništvom med Washingtonom in Taipeijem ostaja nespremenjeno, dasi je po Pekingju hodil bivši severnoameriški predsednik Nixon in čeprav namerava v kratkem na obisk v Peking tudi sedanji severnoameriški predsednik Ford. Taiwanska dnevnik China Post in China News skoro dnevno poročata o pripravah Fordovega potovanja v Peking in stikata v zakulisje Bele hiše v zvezi s tem potovanjem. Enoglasno prepričanje na otoku je, da Ford Taiwana ne bo (še) prodal Pekingju, več, verujejo, da bo v Pekingju odkrito povedal, da so „interesi ZDA interesi Taiwana in obratno“. V nekaterih krogih pa celo prevladuje mnenje, da bo Ford potovanje odpovedal, ker da bo Washington na eni strani počakal novih čistk na celinski Kitajski, v katerih se lahko močno menja partijski aparat do vrha, na drugi strani pa se Ford v svoji volilni kampanji ne bo hotel pred ameriškim javnim mnenjem kompromitirati s kakršnim koli popuščanjem pred kitajskimi komunisti, najmanj v zvezi s Taiwanom. Vsekakor je zunanje-poli-

tično razpoloženje na otoku mnogo bolj optimistično, kakor je bilo, ko sem pred dvema letoma hodil tod okoli.

Obisk bivšega severnoameriškega obrambnega ministra Lairda v Taipeiju je bil te dni močno publiciran. Laird je izjavil, da „ima Taiwan pravico do svobode ipd.“ imel več sestankov z najvišjimi taiwanskimi civilnimi in vojaškimi oblastmi. V Taipeiju se je mudil tudi vrhovni poveljnik severnoameriškega tihomorskega letalstva. Kazno je, da se Bela hiša poslužuje takih obiskov svojih „bivših“ ali „nižjih“ funkcionarjev za vzdrževanje rednih stikov s taiwanskim režimom, ne da bi proti njim komunistični Peking mogel uradno protestirati.

Notranjepolitični položaj na otoku je ostal po Čangkajškovi smrti nespremenjen. Po velikih žalnih slovesnostih, ki so trajale mesec dni po Čangkajškovi smrti, se je na otok vrnilo normalno življenje. Čangkajškovo sin je bil emoglasno izvoljen za vodjo Kuomintanga, edine režimske stranke, a je na ministrskih mestih izvršil nekatere zamenjave, za katere trdijo, da v pozitivno smer. Umrl Čangkajšek je bil po veri protestant, njegov sin ne izpoveduje nobene vere. A po zakonu so na otoku „vse vere enakovredne in zaščiten“, ki ga režim tudi dejansko izpolnjuje.

Misijske postojanke, tako katoliške kakor protestantske, so na otoku gostoposejane. Ker je Maočetungov režim pognal vse nekitajske misijonarje s celinske Kitajske, se je veliko teh preselilo na Taiwan, deloma pa se razkropilo po Filipinskem otočju, po Indoneziji in drugih državah Daljnega vzhoda.

Lotunška St. Mary's Hospital se lah (Nad. na 3. str.)